

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ, Δ.Φ.,
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ.

Koridif

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΤΑΞΙΩΝ
ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ & ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ
ΛΟΙΠΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΤΙΜΑΤΗΡΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ - ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΟΘΕΑΣ & ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
(Παρά τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον)

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ, Δ. Φ.
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

.Τῶν μαθητῶν τῆς Πρώτης τάξεως τῶν
τετραταξίων Γυμνασίων καὶ τῆς ἀντιστοι-
χοῦ τάξεως τῶν λοιπῶν σχολείων
τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΟΘΕΑΣ & ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
(Παρά τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον)

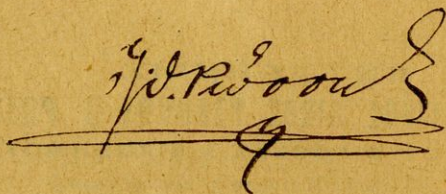
Κατιδόντες ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς ἡμῶν πείρας τὰς σοβαρὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας συναντῶσι περὶ τὴν μελέτην, τόσον τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ποιητῶν, ὅσον καὶ τῶν πεζῶν τοιούτων, οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἔγνωμεν νὰ ὑποβοηθήσωμεν τὸ ἔργον αὐτῶν ἐκδίδοντες Σχολικὰς Μεταφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων οὐ μόνον παρέχεται ἡ τελεία τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων ἀνταπόδοσις διὰ τῶν τῆς ὁμιλουμένης, ἀλλὰ καὶ ἄπνος καθίσταται ἡ καθ' ὅλου διείσδυσις εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων τῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ Γραμματεῖᾳ ἀσχοληθέντων διὰ τῶν ἐν ἀγκύλαις παρεντιθεμένων παρ' ἡμῶν νοημάτων, ἅτινα συμπληροῦσι τὰ ὑφιστάμενα κενὰ τὰ χαλαροῦντα τὴν ψυχικὴν διάθεσιν καὶ φυγαδεύοντα τὴν προθυμίαν πρὸς ἐπίμονον μελέτην τῶν ἀθανάτων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς προγονικῆς ἡμῶν εὐκλείας. Τὰ ἀγαθὰ τῶν τοιούτων σχολικῶν ἡμῶν μεταφράσεων περιτετεύει νὰ ἐξάρωμεν, διότι οἱ ποιούμενοι χρῆσιν τούτων μαθηταὶ θέλουσιν ἀμεσώτατα κατανοήσει τὴν ὠφέλειαν καὶ τὴν προκύπτουσαν μεγίστην φειδῶ τοῦ πολυτίμου χρόνου, ὅστις οὕτω θέλει εἶσθαι ἐπαρκῆς διὰ τὰς λοιπὰς πολυσχιδεῖς αὐτῶν σχολικὰς ἐργασίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Αὐγούστου 1925

ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. ΡΩΣΣΗΣ, δ. φ.

Γυμνασιάρχης

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν κάτωθεν ὑπογραφήν τοῦ μεταφραστοῦ.

A handwritten signature in black ink, reading 'I. Th. Rossis', with a decorative flourish underneath.

I. ΒΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Α' Γέννησις. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐγεννήθη ἐν Σταγείροις τῆς Μακεδονίας τῷ 384 π. Χ. ἐκ πατρὸς Νικομάχου, ἱατροῦ τοῦ βασιλέως Ἀμύντου τοῦ Β' τοῦ καὶ πάππου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, καὶ μητρὸς Φαιστιάδος.

Β' Παίδευσις. Δεκαοκταέτης ἦλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐμαθήτευσεν παρὰ τῷ Πλάτῳ ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὄλην, ἥτοι μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ (347 π. Χ.). Τοῦτον ἠγάπα ὑπερβαλόντως ὁ Πλάτων καὶ ἐκάλει *νοῦν τῆς διατριβῆς* (1) καὶ τον οἶκον αὐτοῦ *οἶκον ἀναγνώστου* (2). Ἐν καὶ μεγίστη ἐπεκράτει ἡ ἀμοιβαία ἐκτίμησις μαθητοῦ καὶ διδασκάλου, ὅμως ὁ Ἀριστοτέλης διεφώνει πρὸς τὸν Πλάτωνα πολλάκις λέγων τὸ πολυθρόλυτον «*φίλος μεν Πλάτων, φιλιότη δ' ἡ ἀλήθεια*».

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πλάτωνος ἀπῆλθεν μετὰ τοῦ ἐπιφανοῦς συμμαθητοῦ Ξενοκράτους εἰς Μυσίαν τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὸν φίλον καὶ τύραννον τοῦ Ἀταρνέως (3) Ἐρμεῖαν, (4) οὗτινος ἐνυμφεύθη ὕστερον τὴν θυγατέρα.

(1) Ἦτοι τῶν συζητήσεων, συνομιλιῶν.

(2) Δεῖγμα τῆς ἄκρας τοῦ Ἀριστοτέλους φιλοπονίας εἶναι καὶ τὸ ἀνεκδοτικῶς πρὸς τοῦτον ἀποδιδόμενον τέχνασμα πρὸς ἐγγήγοσιν κατὰ τὰς νυκτερινὰς καὶ πρωινὰς ὥρας τῶν ἐπὶ τῆς κλίνης μελετῶν του. Χαλκίην σφαῖραν κρατῶν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἧς κάτωθεν εἶχε τοποθετήσῃ μεταλλίνην λεκάνην, ἀφυπνίζετο ἐκ τοῦ κρότου τῆς πιπτούσης σφαίρας, ἐὰν ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς ἀγρυπνίας ἀπεκοιμᾶτο, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του.

(3) Ὁ Ἀταρνέως ἢ Ἀταρναί (νῦν Δεκελί) ἦσαν ἐπίγειον τῆς Περγᾶμου.

(4) Ὁ Ἐρμεῖας πρῶην δούλος, ἀκροασάμενος ἐν Ἀθήναις τῶν

Γ' Ἐπάγγελμα. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἑρμείου φοβούμενος τὴν καταδίωξιν τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως μετέβη εἰς Μυτιλήνην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας ἔνθα ἴδρυσεν σχολὴν Ῥητορικῆς, δι' ἧς ἀνταπεξήλθε τῷ Ἰσοκράτει. Τῷ 342 π. Χ. ἐκλήθη εἰς Μακεδονίαν ὑπὸ Φιλίππου πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ τότε δεκαετραετοῦς υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν διδασκαλίαν τούτου ἠσχολήθη ὁ Ἀριστοτέλης ἐπὶ τέσσαρα ἔτη συγγράφας εἰδικῶς διὰ τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν καὶ τινα ἔργα, ἐν οἷς τὸ ἀπολεσθὲν *περὶ Βασιλείας*, τὸ ἀμφισβητούμενον *Ῥητορικὴ εἰς Ἀλέξανδρον*, καὶ τὴν ἐπιμεμηλεμένην *Ἰλιάδα ἡν ἐκ τοῦ νάρθηκος* κληθεῖσαν, ἅτε τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καταθέσαντος αὐτὴν ἐν τῷ νάρθηκι (κιβωτιδίῳ), τὸν ὁποῖον εὔρεν κατὰ τὴν ἐν Ἰσοῦ μάχην μεταξὺ τῶν λαφύρων. Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ μετὰ τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον διδασκαλίαν διέμεινεν ἐν τῇ Μακεδονικῇ αὐλῇ μέχρι τῆς εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως. Τὰ μάλα εὐεργετικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἐπὶ τοῦ μεγαλοφροῦς μαθητοῦ, ὅστις τὰ μάλα ἐσέβητο τὸν διδάσκαλόν του. Τῷ 335 π. Χ. ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἴδρυσεν ἐν τῷ γυμνασίῳ Λυκείῳ τὴν διάσημον φιλοσοφικὴν σχολὴν, ἣτις ἐκλήθη *Περιπατητικὴ* ἐκ τῶν ἐν περιπάτοις γιγνομένων διαλέξεων, ἐν αἷς ἐδιδάσκετο οὐ μόνον ἡ φιλοσοφία ἀλλὰ καὶ ἡ Ῥητορικὴ (1). Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην συνέρροον ἀπὸ πάσης Ἑλληνικῆς γῆς μαθηταὶ λόγῳ τῆς φήμης, ἣτις προέκυψεν ἐκ τῆς μεγάλης καὶ μοναδικῆς εὐρυμαθείας τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς καὶ τῆς

ἐπιφανῶν συγχρόνων ῥητόρων καὶ τοῦ Πλάτωνος ἀνυψώθη βραδύτερον διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ ἀξίας εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ τυράννου. Ἀναδειχθεὶς δὲ προστάτης τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλληνικῶν τῆς Ἀσίας πόλεων ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας δι' ἐπιβουλῆς. Ὁ θάνατος τοῦ Ἑρμείου μεγάλως ἐλύπησε τὸν ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντα Ἀριστοτέλη, ὅστις καὶ ἐνυμφεύθη ἐξ εὐγνωμοσύνης τὴν ὄρφανὴν πλέον θυγατέρα ἐκείνου.

(1) Ἡ διδασκαλία ἐγίνετο διὰ συνεχοῦς ὁμαγγελίας, μεθ' ἧς συνέδετο καὶ ὁ διάλογος.

θαυμαστῆς καὶ σαφοῦς Ῥητορικῆς αὐτοῦ δεινότητος. Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὡς καὶ εἰ τοῦ Πλάτωνος συναπετέλουν σύλλογον ἐπιστημονικὸν καὶ εἶχον κοινὰ δαίπνα.

Δ' Θάνατος. Ἀποθανόντος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἐκκραγέντος τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου ὁ Ἀριστοτέλης κατηγορήθη ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τινος Δημοφίλου ἐκ πολιτικοῦ μίσους ἐπὶ ἀθείᾳ. Οὕτω κινδυνεύων ὡς φίλος τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας τῷ 323 π.Χ., ἔνθα καὶ ἀπέθανεν μετὰ ἕν ἔτος ἐκ στομαχικοῦ νοσήματος. Οἱ Σταγειριῖται ἐτίμησαν αὐτὸν ὡς ἥρωα καὶ κατ' ἔτος ἐτέλουν εἰς μνήμην αὐτοῦ ἑορτήν, τὰ **Ἀριστοτέλεια**.

Ε' Χαρακτηρισμός. Ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο τὸ μὲν σῶμα μικρὸς, μικροῦματος φαλακρὸς, προγαστρω, τὴν φωνὴν τραυλὸς καὶ ἐν γένει φιλάσθενος. Ἐδείκνυε ὅμως ὑπερβολικὴν τάσιν εἰς τὸν καλλωπισμὸν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν ἐπίδειξιν, διότι καὶ λαμπρὰν ἔσθλητα ἐφόρει καὶ δακτυλίους εἰς τὰς χεῖρας ἔφερε καὶ τὴν κόμην ἔκειρε. Κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα ἦτο ζωηρὸς καὶ ἀγχίνους, φιλοπονώτατος δὲ καὶ πολυμαθέστατος (1) καὶ φιλαλήθης. Μολοντί ἔγραψεν καὶ περὶ **ῥητορικῆς** καὶ **ποιητικῆς** καὶ **φιλοσοφίας** δὲν εἶναι οὔτε ῥήτωρ, οὔτε ποιητὴς, οὔτε φιλόσοφος.

Ὁ Ἀριστοτέλης συγκρινόμενος πρὸς τὸν Πλάτωνα ὑπολείπεται τούτου κατὰ τὴν φαντασίαν, τὸ ποιητικὸν ὕψος καὶ τὴν τῆς γλώσσης γοητείαν, ἀλλὰ κέκτηται ἀκρίβειαν περὶ τὴν ἔκφρασιν καὶ σαφήνειαν καὶ εἶναι μορφωτῆς τῆς ἐπιστημονικῆς γλώσσης, πλουτίσας τὰς τότε γνωστὰς ἐπιστήμας διὰ αὐτοτελῶν ἐρευνῶν καὶ νέων ἰδεῶν.

(1) Ὁ Ἀριστοτέλης εἶχεν πολυμαθεῖα ὅσην οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ οὐδὲ μετ' αὐτόν ἐπεδόθη, εἰς τὴν μελέτην πλείστων πραγμάτων καὶ κατήρτισεν οὕτως εἰπεῖν σύστημα μαθήσεως καὶ ἐπιστήμης. Εὐπορὸς δ' ὢν καὶ ὑπὸ τῆς βασιλικῆς γενναιοδωρίας ὑποστηριζόμενος διέθετεν ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς ἀγορὰν τῶν χρησίμων πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ μελέτας ἀντικειμένων. Οὕτω κατήρτισε τὴν **περὶ ζῴων ἱστορίαν** καὶ τὰ ἄλλα ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἔργα του θαυμασῆ ἕως σήμερον διὰ

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψε πλεῖστα συγγράματα (1). Τίνα δὲ ἦσαν ἀκριβῶς ταῦτα καὶ τίνες οἱ τίτλοι αὐτῶν δὲν δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ γνωρίζωμεν, διότι ἐλάχιστα διεσώθησαν καὶ διηγήλωμένα διὰ πολλῶν μεταβολῶν καὶ προσθηκῶν ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος. Διαιροῦνται δὲ τὰ περισωθέντα εἰς τὰς ἑξῆς μεγάλας τάξεις.

Α' Λογικὰ συγγράμματα. Ταῦτα κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους εἰς ἓν συνδεθέντα ὀνομάσθησαν *Ὅργανον* εἶναι δὲ τὰ ἑπόμενα α) *κατηγορίαι* (2), ἧτοι διδασκαλία περὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν ἢ θεμελιωδῶν ἔννοιῶν τοῦ ὄντος, οἷον τῆς οὐσίας, τοῦ π.σ.οῦ κ.τ. β') *περὶ Ἑρμηνείας* γ') *Ἀναλυτικὰ πρότερα καὶ ἀναλυτικὰ ὕστερα*, ἐκ δύο βιβλίων ἑκάτερον, *περὶ κρίσεων, συλλογισμῶν καὶ ἀποδείξεων* δ') *Τοπικά*, ἧτοι περὶ εὐρέσεως τῶν ἀποδείξεων ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν (τόποι) καὶ ε') *περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων*, ἧτοι περὶ ἐλέγξεως σοφιστικῶν ψευδαποδείξεων εἰς δύο βιβλία.

τὴν μέθοδον καὶ ἐκπληκτικὰ διὰ τὴν ἀκριβείαν. Κατὰ Πλίνιον ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐν Ἀσίᾳ ὧν ἐμισθοδοτεῖ χιλιάδας ἀνδρῶν, ὅπως συλλέγῃσι καὶ ἀποστέλλωσι εἰς τὸν Ἀριστοτέλην ὅλα τὰ περίεργα ζῶα καὶ φυτὰ τῆς Ἀσιατικῆς χώρας. Κατὰ δὲ τὸ Ἀθήναιον ὁ Ἀλέξανδρος ἐχορήγησε εἰς τὸν Ἀριστοτέλην διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν καὶ τῆς βιβλιοθήκης *ὀκτακόσια ὅλα τάλαντα*.

(1) Ταῦτα κατὰ τινὰς μὲν ἀνήρχοντο εἰς 400, κατ' ἄλλους δὲ εἰς 1000. Ἐδίδαξαν δὲ καὶ ἐφώτισαν τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Ἀραβας, οἵτινες μεταφράσαντες αὐτὰ ἐδίδασκον εἰς τὰ σχολεῖα, ἅτινα εἶχον ἰδρύσει ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ των καὶ διη Βαγδατίῳ. Ὅτε δὲ οἱ Ἀραβες ἐκυρίευσαν καὶ τὴν Μ. Ἰσπανίαν, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἰσπανίας δὲ περὶ τὸ 1200 μ. Χ. ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, καὶ λοιπὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἧτις οὐσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθὴς ἤρχισε διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζηται καὶ νὰ ἐκπαιδεύηται.

(2) Παρ' Ἀριστοτέλει *κατηγορίαι* καλοῦνται αἱ *γενικαὶ ἔννοιαι* αἱ

Β' Φυσικά συγγράμματα: 1) *Φυσική ἀκρόασις* (βιβλ. VIII)· 2) *περὶ Οὐρανοῦ* (βιβλ. IV)· 3) *περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς* (βιβλ. II)· 4) *Μετεωρολογικὰ* (βιβλ. IV)· 5) *περὶ ψυχῆς* (βιβλ. III)· 6) *περὶ τὰ ζῶα ἱστορίαι* (βιβλ. X)· 7) *περὶ ζῶων μορίων* (βιβλ. IV)· 8) *περὶ ζῶων πορείας, περὶ ζῶων γενέσεως* (βιβλ. V) καὶ *περὶ ζῶων κινήσεως*· 9) *περὶ φυτῶν*· 10) *περὶ χρωμάτων*· 11) *περὶ ἀκουστικῶν*· 12) *περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων*.

Γ' Τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ ἢ μεταφυσικὰ συγγράμματα (βιβλ. 14). Ταῦτα πραγματεύονται περὶ τοῦ εἶναι καὶ τῶν πρώτων αἰτιῶν τῶν ἀντικειμένων.

Δ' Ἠθικὰ συγγράμματα. Ταῦτα εἶναι τὰ Ἠθικὰ **Νικομάχεια** (βιβλ. X) γραφέντα πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικόμαχον καὶ πραγματευόμενα περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν καθηκόντων. Ἐν αὐτοῖς ὁμως εἰσεχώρησαν μικραὶ καὶ μεγάλαι προσθήκαι ἐκ τῶν Ἠθικῶν **Εὐδημίων**, ἅτινα εἶναι ἐπεξεργασία τῆς Ἠθικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Εὐδήμου. Σύνοψις δὲ τῶν τε Ἠθικῶν **Νικομαχείων** καὶ τῶν **Εὐδημίων** εἶναι τὰ Ἠθικὰ **Μεγάλαια**: 1) Ἠθικὰ Νικομάχεια· 2) Εὐδήμεια· 3) Μεγάλαια Ἠθικά).

Σημ. Τὰ 4 ταῦτα μεγάλα εἶδη τῶν βιβλίων τοῦ Ἀριστοτέλους (Λογικὰ+Φυσικὰ κτλ. κτλ.) δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι ὑπὸ τὸ ὄνομα **Φιλοσοφικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους συγγράμματα**.

Ε' Πολιτικὰ 1) *Πολιτικὴ ἀκρόασις* (εἰς 8 βιβλία) περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτείας, τῶν πολιτευμάτων καὶ τῆς ἰδέας αὐτῶν καὶ ἀγωγῆς καὶ 2) *Ἀθηναίων Πολιτεία*, ἣτις εἶναι τμῆμα τοῦ ἀπολεσθέντος πολυτίμου ἔργου **Συναγωγὴ Πολιτειῶν** ἢ ἀπλῶς **πολιτεῖαι**. ἐνῶ ἱστοροῦνται τὰ πολιτεύματα 158 Ἑλληνικῶν καὶ μὴ πόλεων.

μὴ ἔχουσαι ὑπὲρ ἑαυτὰς ἀνωτέραν ἐννοίαν ὡς κοινὸν γένος καὶ δεικνύουσαι τοὺς διαφόρους τρόπους, καθ' οὓς τὰ ὄντα ἐξετάζονται: εἶναι δὲ δέκα: α) οὐσία· β) ποσὸν· γ) ποιὸν· δ) πρὸς τι· ε) ποῦ· η) πότε· ζ) κείσθαι· η) ἔχειν· θ) ποιεῖν· καὶ ε) πάσχειν.

5' **Τεχνολογικά.** 1) Τέχνη **Ῥητορικῆ** (βιβλ. III) περὶ βουλευτικῆς, δικανικῆς, καὶ ἐπιδεικτικῆς ῥητορικῆς· 2) **Ῥητορικῆ πρὸς Ἀλεξάνδρον** (ἀμφισβητούμενη καὶ ἀποδιδόμενη πιθανώτερον εἰς τὸν Ἀναξιμένην τὸν Λαμψακηνὸν)· καὶ 3) **Περὶ ποιητικῆς**, ἥτοι τῶν διαφόρων εἰδῶν αὐτῆς. Αὕτη εἶναι τμῆμα περισωθὲν ἐξ ἀπολεσθέντος συγγράμματος τοῦ Ἀριστοτέλους.

Σημ. Τῷ Ἀριστοτέλει ἀποδίδονται καὶ 6 ἐπιστολαὶ καὶ 58 δίστιχα ὑπὸ τὸν τίτλον **πέπλος**.

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκων ἔκαμνε συνήθως δύο παραδόσεις ἢ περιπάτους τὸν **ἑωθινὸν** καὶ τὸν **δειλινὸν** (πρωϊνὴ διδασκαλία καὶ ἑσπερίνη διδασκαλία). Καὶ τὰ μὲν ἑωθινὰ μαθήματα ὠνομάσθησαν **ἀκροαματικοὶ λόγοι**, διὰ τῶν ὁποίων ἐδιδάσκοντο οἱ ἀρχαιότεροι μαθηταὶ ἐπιστημονικότερας γνώσεις καὶ ὑψηλοτέραν θεωρητικὴν σοφίαν· τὰ δὲ τῆς δείλης **ἐγκύκλιοι** ἢ **ἐν κοινῷ** ἢ **ἐξωτερικοὶ λόγοι**, διὰ τῶν ὁποίων ἐδιδάσκοντο οἱ ἀρχαῖοι μαθηταὶ καὶ ἄλλοι ἀκροαταὶ στοιχειώδη μαθήματα φιλοσοφίας, ῥητορικῆς κλπ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους τῶν συνταχθέντων διὰ τὴν **ἐξωτερικὴν** ἢ **ἐν κοινῷ** διδασκαλίαν εἶναι καὶ τὸ ἀπολεσθὲν πολύτιμον ἔργον «**Συναγωγὴ πολιτειῶν**» ἢ ἀπλῶς «**Πολιτεῖαι**», εἰς ὃ περιεγράφοντο καὶ ἀνελύοντο 158 ἢ καὶ πλείονα πολιτεύματα διαφόρων Ἑλληνικῶν καὶ βαρβαρικῶν πόλεων ἢ κρατῶν.

Πρῶτον δὲ εἰς ὅλον τὸ ἔργον, ἴσως τακτοποιηθὲν ἀρχικῶς **μὲ ἀλφαβητικὴν** τάξιν ὑπῆρχεν ἡ **Ἀθηναίων πολιτεία** ἢ καὶ σπουδαιωτάτη ἄτε γραφεῖσα ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅστις διέτρεψε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του ἐν Ἀθήναις καὶ ἐξ ἧς ἠρραρίζοντο μτγν. συγγραφεῖς πληροφορίας, κρίσεις καὶ

περικοπᾶς. Καὶ ἐνῶ περιέργως (1) καὶ αὕτη ἐθεωρεῖτο ἀπολεσθεῖσα αἴφνης τῷ 1891 (2) μοῖρα εὐμενῆς ἤγαγεν εἰς φῶς ἐξ Αἰγυπτιακοῦ παπύρου τὴν Ἀθηναίων πολιτείαν τοῦ Ἀριστοτέλους γραφεῖσαν μεταξὺ τοῦ 329—324 π. Χ. Ταύτης ἀτυχῶς ἐλλεῖπει πλὴν ἄλλων τινων κεφαλαίων ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Καὶ ἡ ἀπώλεια μὲν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔργου δὲν εἶναι μεγάλη, διότι δυνάμεθα ὀπωσδήποτε γὰ τὴν συμπληρώσωμεν ἐξ ἄλλων πηγῶν ἱστορικῶν περισθετισῶν ἄχρις ἡμῶν ἢ ἔλλειψις ὅμως τοῦ τέλους, ἣτις ἀπετέλει τὴν περιγραφὴν τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ τῶν δικονομικῶν τύπων τῶν Ἀθηναϊκῶν δικαστηρίων ἀποβαίνει σημαντικὴ ἰδίως διὰ τοὺς μελετητὰς τοῦ Ἀττικοῦ δικαίου.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα διαιρεῖται εἰς *Ἱστορικὸν* καὶ *Περιγραφικὸν* καὶ τὸ μὲν *Ἱστορικὸν* (κεφ. 1—41) περιέχει τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ τὰς γενομένας μεταβολὰς ἀπὸ τοῦ Κύλωνος μέχρι τῆς καταλύσεως τῶν ἰσθμίων καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν καὶ πάλιν τῆς δημοκρατίας, τὸ δὲ *Περιγραφικὸν* περιγράφει μετ' ἀκριβείας τὰς διαφόρους ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, λειτουργίας μετὰ τῶν καθηκόντων τῶν ἀρχόντων τοῦ τότε ὑπάρχοντος πολιτεύματος καὶ τὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων διαδικασίαν. Τὴν ὕλην πρὸς συγγραφὴν τοῦ ἱστορικοῦ μέρους ἤντησεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐκ τοῦ Σόλωνος, Πρωδικκου, τῶν Ἀττιδογράφων (ἦτοι τῶν χρονικογράφων τῆς Ἀθηναϊκῆς ἱστορίας: Κλεοδήμου, Φανοδήμου καὶ Ἀνδροτίωνος), Θουκυδίδου, Ξενοφῶντος, Θεοπόμπου, τῆς συναγωγῆς δογμάτων (διαταγμάτων) καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων, ἐπιγραφῶν καὶ λαϊκῶν ᾠσμάτων καὶ παροιμιῶν.

Τὸ δὲ δευτέρον μέρος τοῦ ἔργου κατ' ἐλάχιστον ἀναφέρεται εἰς ἱστορικὰς πηγὰς, διότι ὁ Ἀριστοτέλης εἰς αὐτὸ περιγράφει τὸ

(1) Λέγομεν δὲ περιέργως, διότι πάντως ταύτης ὡς σπουδαιότητος πολλὰ θὰ ὑπῆρχον τὰ ἀντίγραφα ἀντίτυπα.

(2) Μεταξὺ δέσμης παπύρων ἄγνωστον πως καὶ πότε εἰσαχθέντων εἰς τὸν Βρεττανικὸν Μουσεῖον τὸν Λονδίνου ἀνευρέθη ἡ Ἀθηναίων πολιτεία ἣτις ἀντεγράφη περὶ τὸ 100 μ. χ.

ὡς εἴρηται σύγχρονον πολιτειακὸν σύστημα κατὰ τὰς ἑαυτοῦ ἀντιλήψεις καὶ κρίσεις.

Ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα περίπου ἴσα μέρη, ἦτοι.

α') Τὰ κεφάλαια I—XII περιγράφουσι τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς μοναρχίας εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν καὶ τὴν ἀπόπειραν τοῦ Δράκοντος καὶ Σόλωνος τοῦ νὰ διευθετήσωσι τὴν ἐκ τούτου γεννηθεῖσαν ἀνάγκην.

β') Ἐν τοῖς κεφ. XIII—XIX πραγματεύεται περὶ τῆς ἰδρύσεως, καὶ καταλύσεως τῆς τυραννίδος.

γ') Ἐν τοῖς κεφαλ. XX—XXVIII δίδει ἡμῖν εἰκόνα τῆς ἀναπτύξεως καὶ μεσουρανήματος τῆς δημοκρατίας· καί

δ') Τὰ κεφαλ. XXIX—XI περιγράφουσιν ἐκτενέστατα τὰς ὀλιγαρχικὰς μεταβολὰς τοῦ πολιτεύματος κατὰ τὰ ἔτη 411—404 καὶ τὰς κατ' αὐτῶν δημοκρατικὰς ἀντιδράσεις. Καὶ τέλος ἐν κεφαλ. I, XII συγκεφαλαιοῦται πᾶσα ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτεύματος ἐν πάσῃ βραχύτητι.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

[Ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου Κεφαλαίου τῆς Ἀθηναίων πολιτείας ἐλλείπει (ὄρα καὶ σελ. εἰσαγ. 9) συμπληροῦται δὲ ἡ ἔννοια αὐτοῦ ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν πηγῶν καὶ δὴ ἐκ τοῦ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου (ἀφ' ὧν ἠρύσθη καὶ ὁ Ἀριστατέλης) καὶ ἐκ τοῦ Πλουτάρχου ὡς ἐξῆς περίπου:

Οἱ Ἀθηναῖοι ἴδιον κράτος ἀποτελοῦντες ἐκυβερνῶντο ἀνεκαθεν ὑπὸ βασιλέων, τῶν ὁποίων πρωτεύουσιν ὁ ἔπηλυς Ἴων, ἐξ οὗ οὗτοι καὶ Ἴωνες ἀπεκλήθησαν, ὁ Ἐρεχθεύς, ὁ Θησεύς καὶ ὁ Κόδρος. Ἡ ἐπελθοῦσα ὁμως κατάπτωσις τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Κοδριδῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν δήμων ἐπέφερε τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας, μεθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἐκυβερνῶντο ὑπὸ παλαιῶν εὐγενῶν οἴκων, τῶν ὁποίων αἱ πρὸς ἀλλήλας ἔριδες καὶ ἀντιζηλῖαι προεκάλουν συνεχεῖς στάσεις.

Περὶ τὸ 640 π. Χ. ὁ εὐπατρίδης καὶ ὀλυμπιονίκης Κύλων, γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ τυράννου τῶν Μεγαρέων Θεαγένους, ἐπεχείρησε τῇ συνδρομῇ καὶ τοῦ πενθεροῦ του νὰ καταλάβῃ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν ἐν Ἀθήναις. Καὶ ἐπέτυχε μὲν νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀκρόπολιν, ἀλλ' οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς σπεύσαντες πολυπληθεῖς ἐπολόρησαν αὐτὸν ἐκεῖ. Ἐλλείπει τροφίμων οἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει δεινῶς ἐπιέζοντο. Καὶ ὁ μὲν Κύλων κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ, οἱ

δὲ ὀπαδοὶ τοῦ κατέφυγον ὡς ἰκέται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ὁπόθεν μετὰ συνθηκολόγησιν πρὸς τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν ἀρχηγόν τῶν πολιορκητῶν Μεγακλέα, τὸν ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀλκμεωνιδῶν, ἐξῆλθον. Δὲν εἶχον δὲ ἐπὶ πολὺ ἀπομακρυνθῆ τοῦ ναοῦ καὶ οἱ περὶ τὸν Μεγακλέα ἐπιπεπόντες κατέσφαξαν αὐτοὺς καὶ μάλιστα τινὰς παρὰ τὸν βωμὸν τῶν Ἐρινύων, ὅπου εἶχον καταφύγει. Τὸ ἔναγες τοῦτο πραξικόπημα κατέστησε παρὰ τῷ λαῷ μισητὸν τὸν οἶκον τῶν Ἀλκμεωνιδῶν, ἣ δὲ πατρία τοῦ Κίλωνος ἐνισχυθεῖσα οὕτω ἔστασίαζεν ἐκ τοῦ φανεροῦ κατ' αὐτῶν. Ἴνα δοθῆ δὲ πέρας εἰς τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς ἀπεφάσισεν ὁ δῆμιος νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δίκην οἱ δρασταὶ τῆς ἐναγοῦς πράξεως *πρὸ δικαστηρίου τριακοσίων ἀνδρῶν ἐκλεγέντων ἐκ τῶν ἐπιφανῶν καὶ ὀρκισθέντων πρὸ τῶν βωμῶν, ἵνα κρίνωσι τὴν ὑπὸ τοῦ Μύρωνος ὑποβληθεῖσαν σχετικὴν καταγγελίαν*].

§ 1.... ἐδίκαζον δὲ [τὴν κατὰ τῶν ἐναγῶν δίκην] τριακόσιοι ἄνδρες, (ἵτινες ἐξελέγησαν *ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐπατριδῶν* (=ἀριστινδην), *ἀφοῦ ὀρκίσθησαν δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν [ἐν ἱεροτελεστείᾳ] ἐπὶ τῶν σπλάγχνων τῶν ἱερέων* (=καθ' ἱερῶν ὁμόσαντες), ἐν ᾧ ὁ Μύρων παρίστατο ὡς κατήγορος, [ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ]. *Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατηγορία περὶ ἱεροσυλίας ἐγένετο δεκὴ ἢ ὑπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου* (=καταγνωσθέντως δὲ τοῦ ἄγους) *τὰ μὲν πτώματα* (ἢ: τὰ ὄσῃα=αὐτοὶ μὲν) [τῶν περὶ τὸν Μεγακλέα ἀνοσιουργῶν] ἐξεχώσθησαν ἐκ τῶν τάφων [καὶ ἐρρίφθησαν ἔξω τῶν ὀρίων τῆς χώρας], ἣ δὲ γενεὰ αὐτῶν κατεδικάσθη εἰς διαρκῆ ἐξόριαν. *Μετὰ ταῦτα δὲ* (=ἐπὶ τούτοις) ἤτοι μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ὄσῃων ἐκείνων ἐκ τῶν ἐναγῶν, οἵτινες εἶχον ἀποθάνει καὶ τὴν ἐξορίαν τῶν ἐκ τῶν ἐναγῶν καταγομένων) ὁ Ἐπιμενίδης ὁ Κρήσις *ἐξήγγισε διὰ καθαρτικῶν (ἐξιλεωτικῶν καὶ ἐξαγιοτικῶν) θυσιῶν* (=ἐκάθηρε) [τῷ 596 π. Χ. ἀπὸ τοῦ ἄγους] τὴν πόλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1. *Μετὰ ταῦτα δὲ* (ἤτοι μετὰ τὴν ἀποτιχοῦσαν ἐπιχείρησιν

τοῦ Κύλωνος, τὴν ἔξορίαν τῶν ἑναγῶν καὶ τὸν καθαρόν τοῦ Ἐπιμενίδου) κατὰ σύμπτωσιν [ἀσχέτως πρὸς τὰ Κυλώνεια] περιῆλθον εἰς ἐμφύλιον ῥῆξιν ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ εὐπατρίδαι § 2. καὶ ὁ λαός. Διότι ἦτο τὸ πολίτευμα αὐτῶν καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ὀλιγαρχικὸν **καὶ μάλιστα** (=καὶ δὴ) καὶ **εἰς θέσιν δούλων εὐρίσκοντο** (=ἐδούλευον) οἱ πένητες ὡς πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες [αὐτῶν]. Καὶ ἔκαλοῦντο **γείτονες** (κατ' εὐφημισμὸν ἀντί: **δοῦλοι**) καὶ **ἐκτήμοροι** (ἅτε τὸ 1)6 μέρος τοῦ εἰσοδήματος τῶν καρπῶν λαμβάνοντες)· διότι κατὰ τούτους τοὺς περι μισθώσεως ὅρους ἔκαλλιέργουν τοὺς ἀγροὺς τῶν πλουσίων· ὀλόκληρος δὲ ἡ χώρα **ἦτο ἰδιοκτησία ὀλίγων οἰκῶν πλουσίων** (=δι' ὀλίγων ἦν) καὶ ἔαν δὲν θὰ ἐπλήρωνον [οἱ ἐκτήμοροι] τὸ μίσθωμα, **ἠδύνοντο νὰ ἀπαχθῶσιν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ πωληθῶσιν ὡς δοῦλοι** (=ἀγώγιμοι ἐγίνοντο) καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν. Καὶ ἐγίνοντο **δι' ὄλους γενικῶς** (=πᾶσι) τὰ δάνεια **ἐπὶ ὑποθήκη τῶν σωμάτων** (=ἐπὶ τοῖς σώμασι), μέχρι τοῦ Σόλωνος [ἦτοι μέχρι τοῦ 594 π. Χ.]. Οὗτος δὲ πρῶτος ἐγένετο **ὑπέρμαχος τῶν δικαιωμάτων τοῦ δήμου ἀπέναντι τῶν πλουσίων** § 3. (=προστάτης τοῦ δήμου). **Τὰ μάλιστα μὲν λοιπὸν δυσβάστακτον** (=χαλεπώτατον μὲν οὖν) καὶ **φαρμακερώτατον** (σκληρότατον) ἦτο εἰς τὸν λαὸν **ἐκ τῶν [κακῶν] τοῦ πολιτεύματος** (=τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν) **ἢ δουλεία** (δηλ. ὁ τοιοῦτος τῆς δουλείας θεσμὸς—τὸ δουλεύειν). Ἄλλ' ὅμως **καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἐπίσης πολιτικὰ πράγματα** (=καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις) **ἐδυσφόρουν** (ἠγανάκτουν)· διότι δὲν μετεῖχον σχεδὸν (=ὡς εἶπειν) οὐδενὸς [δικαιώματος ἐν τῇ τῆς πολιτείας διαχειρίσει].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1. Ἦτο δὲ τὸ σύστημα (=ἡ τάξις) τοῦ ἔκπαλαι [ἐν ἰσχύι πολιτεύματος (=τῆς ἀρχαίας πολιτείας)] τοῦ πρὸ τοῦ Ἀράκοντος τοιοῦτόν τι περίου. Τοὺς μὲν ἄρχοντας διώριζον κα-

τὰ λόγον τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς καὶ τοῦ πλούτου (=ἀριστινίδην καὶ πλουτινίδην). Οὗτοι δὲ οἱ ἄρχοντες διετήρουν τὴν ἀρχὴν κατ' ἀρχὰς μὲν ἰσοβίως, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπὶ μίαν δεκαετίαν.

§ 2. **Σπουδαιότατα δὲ καὶ παλαιότατα** (=μέγιστα δὲ καὶ πρῶτα) ἐκ τῶν ἀξιομάτων ἦσαν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πολέμαρχος καὶ ὁ ἄρχων (δηλ. ὁ ἐπώνυμος). Ἐκ τούτων δὲ πρῶτον μὲν ἀξίωμα [ἦτο] τὸ τοῦ βασιλέως, διότι τοῦτο ἦτο πατροπαράδοτον, δευτερον δὲ [ἀξίωμα] **συνεστάθη κατόπιν** (:προσετέθη) ἢ τοῦ πολέμαρχου ἀρχὴ ἔνεκα τοῦ ὅτι ὑπῆρξαν μερικοὶ τῶν βασιλέων **ἀπόλεμοι** (: ἀνίκανοι ὡς πρὸς τὰ πολεμικὰ=τὰ πολέμια μαλακοὺς)· διὰ τοῦτο [οἱ Ἀθηναῖοι] ἔστειλαν καὶ προσεκάλεσαν τὸν Ἴωνα [ὡς στρατηγόν], ἐπειδὴ εὐρέθησαν εἰς κρίσιμον περίσσειαν [ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἐρεχθέως Κέκροπος, ὅστις ἐπιδιώξας τὴν πολιτικὴν ἔνωσιν τῶν ἐν Ἀτικῇ πόλεων εὗρε πείσμονα ἀντίστασιν παρὰ § 3. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλευσινίων Εὐμόλπου]. Τελευταῖον δὲ ἀξίωμα **συνεστάθη** (:ιδρύθη) τὸ τοῦ [ἐπωνύμου] ἄρχοντος. Οἱ μὲν δηλ. περισσότεροι λέγουσιν ὅτι ιδρύθη τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ὅτε ἦτο ἄρχων ὁ Μέδων, μερικοὶ ὅτε ἦτο ἄρχων ὁ [μετὰ τὸν Μέδοντα] Ἀκαστος· [μερικοὶ] δὲ **προβάλλουσιν** (=ἐπιφέρουσιν) ὡς ἀποδείξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν, ὅτι οἱ ἔννεα ἄρχοντες ὀρκίζονται [ἐν τῇ Ἀκροπόλει] **ὅτι θὰ τηρῶσι τὰς ἐνόρκους αὐτῶν ὑποχρεώσεις** (=ποιήσιν τὰ ὄρκια) καθὼς [ὀρκίζοντο ὅτι θὰ τηρῶσι τὰς ἐνόρκους αὐτῶν ὑποσχέσεις] ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀκάστου [ὅτε φαίνεται καθωρίσθησαν τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα ἑκάστου ἄρχοντος], **διότι νομίζουσιν ὅτι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τούτου οἱ Κοδρίδαι ἐξεχώρησαν** (=ὡς παραχωρησάντων...) [τινα] τῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας δικαιωμάτων τῶν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν τιμῶν (:προνομίων), αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τὸν [τότε ἐκ τοῦ γένους τῶν] ἄρχοντα. Τοῦτο μὲν λοιπὸν [τὸ πρᾶγμα] **καθ' ὅποιονδῆποντε ἐκ τῶν δύο τρόπων** (=ὁποτέρως) **τέλος πάντων** (=ποτέ) συνέβη, **μικρὰν διαφορὰν δύναται νὰ παρουσιάξῃ** (=μικρὸν ἂν παραλλάττοι) ὡς πρὸς τοὺς χρόνους [κατὰ τοὺς ὁποίους ιδρύθη τὸ ἀξίωμα τοῦ (ἐπωνύμου) ἄρχοντος]· **καὶ τὸ δεῖν δὲ ὁ ἄρχων**

δὲν διευθύνει (ἢ: δὲν διεξαγάγει) οὐδεμίαν ἐκ τῶν πατροπαρά-
 βότων [τελειῶν] (=καὶ τὸ μηδὲν τῶν πατρίων τὸν ἄρχοντα
 διοικεῖν) καθὼς ἀκριβῶς ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πολέμορχος [διευθύ-
 νουσι], ἀλλὰ μόνον τὰ ὕστερον θεσπισθένια (: τὰ βραδύτερον
 τεθένια) δικαιώματα (=τὰ ἐπίθετα), εἶναι σημεῖον (=σημεῖον
 [ἔστι]) [τοῦ] ὅτι [τὸ ἀξίωμα τοῦ ἄρχοντος] ἰδρῦθη τελευταῖον ἐκ
 τούτων τῶν ἀξιωμάτων· διὸ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἔχει μεγαλυνοῦσα
 (=γένετο μεγάλη) τελευταίως, αὐξηθὲν [βαθμηδόν] διὰ τῶν
 § 4. προσθέτων δικαιοδοσιῶν. Οἱ δὲ θεσμοθέται ἐξελέγησαν
 ὕστερον ἀπὸ πολλὰ ἔτη, ὅτε πλέον [οἱ Ἀθηναῖοι] ἐξέλεγον τοὺς
 ἄρχοντας κατ' ἔτος, ὅπως, ἀφοῦ μειαγράψωσι [μετὰ ἐπι-
 σταμένην ἐξέτασιν καὶ μελέτην] ἐπὶ νέων πινάκων τὰ συμ-
 φώνως πρὸς τὰ ἔθιμα κρατοῦντα δίκαια (=ἀναγράψαντες τὰ
 θέσμια) φυλάττωσιν [αὐτοὺς τοὺς πίνακας], ἵνα δικάζωνται [σύμ-
 φωνα πρὸς τούτους] οἱ διχογνωμοῦντες. Διὰ τοῦτο καὶ μόνη ἐκ
 τῶν ἐξουσιῶν δὲν ἐγένετο μακροτέρα (=πλείων) τοῦ ἐνὸς ἔτους.
 § 5. Οἱ δὲ ἐννέα ἄρχοντες δὲν εὐρίσκοντο (: δὲν ἦσαν ἐγκα-
 τεστημένοι) ὅλοι ὁμοῦ (: εἰς ἓν μέρος), ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς εἶχεν
 [ὡς ἔδραν τῶν ἐργασιῶν του] τὸ νῦν καλούμενον Βουκολεῖον,
 πλησίον τοῦ Πρυτανείου· (ἀπόδειξις δὲ [τούτου εἶναι τὸ ἐξῆς]·
 ἀκόμη καὶ τώρα δηλ. ἡ θρησκευτικὴ τελεὴ τῆς ἐνώσεως (=
 ἡ σύμμεξις) τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως μετὰ τοῦ Διονύσου καὶ
 ὁ γάμος ἐδῶ ἐν τῷ Βουκολεῖῳ τελεῖται), ὁ δὲ [ἐπώνυμος] ἄρχων [εἶ-
 χεν ὡς ἔδραν τῶν ἐργασιῶν του] τὸ Πρυτανεῖον, ὁ δὲ πολέμορ-
 χος τὸ Ἐπιλύκειον (τὸ ὁποῖον πρότερον μὲν ὠνομάζετο πολεμαρ-
 χεῖον, ἀφοῦ δὲ ὁ Ἐπιλύκος γενόμενος πολέμαρχος ἀνφοδόμησε
 καὶ δι' ἐπίπλων ἠντιρέπισε (=κατεσεύασεν) αὐτό, ὠνομάσθη
 Ἐπιλύκειον), ὁ δὲ θεσμοθέται [εἶχον ὡς ἔδραν τῶν ἐργασιῶν
 των] τὸ [παρὰ τὸ Πρυτανεῖον] Θεσμοθετεῖον. Ἐπὶ δὲ τῶν χρό-
 νων τοῦ Σόλωνος ὅλοι ἐν γένει οἱ ἄρχοντες συνῆλθον εἰς τὸ Θε-
 σμοθετεῖον. Εἶχον δὲ τὸ δικαίωμα (=κύριοι δ' ἦσαν) καὶ τὰς
 δίκας νὰ ἐκδικάζωσι μὲ ἀπεριόριστον ἐξουσίαν (=αὐτοτελεῖς
 =χωρὶς νὰ ἐρωτῶσι καὶ ἄλλην ἀρχὴν) καὶ οὐχὶ ὅπως τώρα νὰ

ἀνακρίνωσι πρὸ τῆς δριστηκῆς ἀποφάσεως (=προανακρίνειν) [ἦτις ἀνῆκε τῇ Ἡλιαίᾳ]. Τὰ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τοὺς ἄρχοντας § 6. κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἦσαν ταξινομημένα. **Ἡ δὲ βουλή τῶν Ἀρεοπαγιτῶν** (ἦ: ἡ Ἀρεοπαγίτις βουλὴ ἢ ὁ Ἄρειος Πάγος) εἶχε μὲν τὸ **κισθῆκον** (: τὴν ἐντολὴν=τὴν τάξιν) τοῦ νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν τήρησιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, διηύθυνε δὲ τὰς πλείστας καὶ μεγίστας τῶν ἐν τῇ πόλει ὑποθέσεων καὶ ἐπιβάλλουσα τιμωρίας σωματικὰς καὶ ἐπιβάλλουσα χρηματικὰς ποινὰς πρὸς πάντας τοὺς **παρεκτρεπομένους** (=τοὺς ἀκοσμοῦντας **τελεσιδικῶς** (=κυρίως). [Ἔιχε δὲ ἡ τοῦ Ἀρείου πάγου βουλή μάλιστα κῦρος], διότι ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων ἐγένετο ἐκ τῶν ἀρίστων κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ πλουσίων ἅμα ἐκ τῶν ὀπίστων (ἀρχόντων) οἱ Ἀρεοπαγῖται **αὐτοδικαίως ἐρίγγοντο τοιαῦτοι** (=καθίσταντο) [μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀρχῆς τῶν καὶ τὴν παροχὴν εὐθυνῶν] διὰ τοῦτο καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἀξιωματῶν μόνον τοῦτο διετηρήθη ἰσόβιον ἕως τώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τὸ πολίτευμα τοῦ Δράκοντος

§ 1. **Ὁ μὲν λοιπὸν ὀργανισμὸς τοῦ πρώτου πολιτεύματος** (=ἡ μὲν οὖν πρώτη πολιτεία) **τοιοῦτος ἦτο ἐν γενικαῖς γραμμαῖς** (: ἐν σκιαγραφίᾳ) (=ταύτην εἶχε τὴν ὑπογραφήν) μετὰ δὲ ταῦτα [ἦτοι μετὰ τὴν καταδίκην καὶ ὑπεροχίαν τῶν Ἀλκμεωνιδῶν], ἀφοῦ παρῆλθεν ὀλίγος χρόνος, ὅτε ὁ Ἀρισταρχος ἦτο [τῷ 621 π. Χ. ἐπωνυμὸς] ἄρχων, ὁ Δράκων ἔθεσεν τοὺς γνωστοὺς πολιτικοὺς νόμους αὐτοῦ. **Τὸ δὲ σύστημα τῶν νόμων τοῦτο** (=ἡ δὲ τάξις αὕτη) ἦτο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. § 2. Εἶχον μὲν ἀπονεμηθῆ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα **εἰς ἐκείνους οἵτινες ἠδύνατο ἰδίᾳ δαπάνη νὰ προμηθεύωνται τὸν ὀπλισμὸν τῶν** [ἦτοι: κράνος, θώρακα, κνημίδας, ἀσπίδα, δόρυ, ξίφος] (=τοῖς ὅπλα παρεχομένοις). Ἐξέλεγον δὲ τοὺς μὲν ἐννέα ἄρχοντας καὶ τοὺς ταμίαις ἐξ ἐκείνων οἵτινες εἶχον [ἀκίνητον]

περιουσίαν οὐχὶ μικροτέραν τῶν (10X100=) 1000 [Αἰγινητικῶν], δραχμῶν ἀπηλλαγμένην βαρῶν (:οὐχὶ ἐνυπόθηκον=ἐλευθέραν), τοὺς δὲ λοιποὺς ἄρχοντας τοὺς κατωτέρους [ἐξέλεγον] ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἠδύναντο ἰδίᾳ δαπάνη νὰ προμηθεύωνται τὸν ὄπλισμόν των, στρατηγούς δὲ καὶ ἱππάρχους [ἐξέλεγον], ἐξ ἐκείνων οἵτινες παρουσίαζον περιουσίαν οὐχὶ μικροτέραν τῶν (100X100=) 10000 [Αἰγινητικῶν] δραχμῶν ἀπηλλαγμένην βαρῶν καὶ παῖδας γνησίους γεννηθέντας ἐκ νομίμου συζύγου ἔχοντας ἡλικίαν μεγαλυτέραν τῶν δέκα ἐτῶν. Ἐπρεπε δὲ νὰ ζητῶσι καὶ νὰ λαμβάνωσιν ἐγγύησιν διὰ τούτους [τοὺς νέους στρατηγούς καὶ ἱππάρχους], (=διεγγυᾶν τούτους) οἱ πρυτάνεις καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἱππάρχοι τοῦ παρελθόντος ἔτους (=τοὺς ἔνοους) μέχρι οὗ δώσωσι λογοδοσίαν [διὰ τὰ ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν πεπραγμένα] (=μέχρι εὐθυγῶν) λαμβάνοντες ἐγγυητὰς τέσσαρς 3. ρας ἐκ τῆς αὐτῆς φορολογικῆς τάξεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἱππάρχοι. [Ἐκρίθη δὲ καλὸν (=ἔδοξε δέ)], νὰ εἶναι βουλευταὶ τετρακόσιοι καὶ εἰς οἱ ἐκλεχθέντες διὰ κλήρου ἐκ τῶν ἐχόντων πολιτικὰ δικαιώματα (=ἐκ τῆς πολιτείας). [Ἐκρίθη δὲ καλὸν (=ἔδοξε)] οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν τριάκοντα ἐτῶν νὰ λαμβάνωσι διὰ κλήρου καὶ ταύτην [τὴν ἀρχὴν, δηλ. τὴν βουλευτείαν] καὶ τὰ ἄλλα ἀξιώματα καὶ νὰ μὴ ἀναλαμβάνη ὁ αὐτὸς δύο φορὰς μίαν ἀρχὴν πρὸ τοῦ νὰ ἐξαντληθῇ ἢ σειρὰ πάντων (: πρὶν ἢ ὅλοι οἱ πολῖται ἤθελον γίνεαι ἄρχοντες). Τότε δὲ πάλιν [ῥορίσθη] νὰ γίνεται ἐξ ἀρχῆς νέα κλήρωσις [πρὸς ἐκλογὴν ἀρχόντων]. Ἐὰν δὲ κανεὶς ἐκ τῶν βουλευτῶν ἠθέλεν ἀπουσιάσει (=ἐκλείποι) ἐκ τῆς συνεδρίας, ὅταν εἶναι συνεδρία τῆς βουλῆς ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἐπλήρωον ὡς ποινὴν πρόστιμον (=ἀπέτινον) ὁ μὲν ἔχων περιουσίαν πεντακοσίων μεδίμνων τρεῖς δραχμάς, ὁ δὲ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱπέων δραχμὰς δύο, ὁ δὲ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν § 4. ζευγυτῶν [δραχμὴν] μίαν. Ἡ δὲ βουλὴ τοῦ Ἀρείου πάγου ἤτο φύλαξ τῶν νόμων καὶ ἐπώπτευσεν (:ἐπέβλεπε) τοὺς ἄρχοντας ὅπως διοικῶσι σύμφωνα πρὸς τοὺς νόμους. Ἦτο δὲ ἐπιτετραμ-

1. Θ. ΡΩΣΗ — ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ 2

μένον εἰς τὸν ἀδικούμεμον *να ἐπιδίδῃ οὗτος καταγγελίαν* (= εἰςγγέλλειν) πρὸς τὴν βουλὴν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν παρουσιάζων τὸν νόμον κατὰ παράβασιν τοῦ ὁποίου ἠδικεῖτο. Ἄλλὰ (=δέ) τὰ δάνεια ἐγίνοντο ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν σωμάτων, καθὼς ἀκριβῶς ἔχει λεχθῆ, καὶ ἡ *χώρα* (ἦτοι ἄπασα ἡ ἰδιοκτησία τῆς γῆς) ἦτο εἰς τὴν ἔξουσίαν ὀλίγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

α' Ἐκλογὴ Σόλωνος ὡς διττπλακτοῦ καὶ νομοθέτου

§ 1. *Ἐνῶ δὲ τειοῦτον ἦτο τὸ σύστημα ἐν τῇ πολιτείᾳ* (: ἐνῶ τοιαύτη ἦτο ἡ πολιτικὴ ὀργάνωσις) καὶ ἐνῶ οἱ *περισσότεροι* (=οἱ πολλοί· ἦτοι οἱ πελάται καὶ ζευγῖται) διετέλουν δούλοι *εἰς τοὺς εὐπατρίδας* (=τοῖς ὀλίγοις), *ἐξηγέρθη* (=ἰντέ- § 2. στη) ὁ λαὸς *κατὰ τῶν πλουσίων* (: ἐπιφανῶν). Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατὰ τῶν καθεστώτων ἐξέγερσις ἦτο *σφοδρὰ* (:πεισματώδης) καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἴσαντο ἀντιμέτωποι πρὸς ἀλλήλους, ἐξέλεξαν ἀπὸ κοινοῦ [ῶ 594 π. X.] ὡς συμφιλιωτὴν καὶ ἄρχοντα τὸν Σόλωνα καὶ ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτὸν τὴν ῥύθμιν τοῦ πολιτεύματος, *διότι [πρότερον] συνέθεσε* (ἦ: ἐπιχοῦργησε =ποιήσαντι) τὸ ἐλεγειακὸν τοῦτο ποίημα, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ εἶναι [ἡ ἐξῆς]:

«*Ἀναγνωρίζω* (:συναισθάνομαι) τὴν κακὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος μου] καὶ *ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου εἶαι ἐνθροισμένη ἡ θλίψις* (ἦ: καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐνδομύχως θλίβεται), διότι βλέπω τὴν γεραρωτάτην γῆν τῆς Ἰωνίας (δηλ. τὴν Ἀττικὴν καὶ δὴ τὸς Ἀθήνας) *να γονατίζῃ* (ἦ: να καταστρέφῃται· κυρ.=να κλίνει [ἐπὶ τὸ χεῖρον])».

Ἐν τῇ ὁποίᾳ (ἐλεγείᾳ) ὑπερασπίζει καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον κόμμα ἐναντίον τοῦ ἑτέρου *καὶ συζητῶν μετ' ἀμφοτέρων ἐξακριβώνει τὸ ἐκάστοτε φιλονικούμενον ζήτημα* (=καὶ διαμφισβητεῖ πρὸς ἐκατέρους) καὶ μετὰ ταῦτα συμβουλεύει κοινῶς [καὶ τὰς δύο μετέδωκε] *να καταπαύσασιν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ*

§ 3. αὐτῶν φιλονικίαν. Ἦτο δὲ ὁ Σόλων κατὰ μὲν τὴν *καταγωγὴν* (= τῇ φύσει) καὶ κατὰ τὴν κοινωνικὴν *ὑπόληψιν* (= τῇ δόξῃ) μεταξὺ τῶν πρώτων [ἅτε συντελέσας εἰς τὴν κάθαρσιν τῆς πόλεως ἐκ τοῦ Κυλωνεῖοι ἄγους καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν Μεγαρέων ἀνάκτησιν τῆς Σαλαμῖνος], κατὰ δὲ τὴν περιουσίαν καὶ τὴν *κοινωνικὴν θέσιν* (= τοῖς πράγμασι [τῆς πολιτείας]) ἐκ τῶν τῆς μέσης (μεσαίας) τάξεως, καθὼς καὶ ἐκ τῶν ἄλλων [ἀναμφισβήτητων ἀποδείξεων]. βεβαιοῦται καὶ [καθὼς] αὐτὸς ὁ ἴδιος *εἰς ταύτην δὲ τὴν στιχουργίαν* (: τὴν ἐλεγίαν ἢ τὴν ἔμμετρον σύνθεσιν= ἐν τοῖσδε τοῖς ποιήμασι) βεβαιώνει, συμβουλεύων τοὺς πλουσίους νὰ μὴ εἶναι πλεονέχται.

«*Κρατεῖτε δὲ ἐντὸς τῶν προσηκόντων ὀρίων* (: κρατεῖτε ἐντὸς τοῦ ὀρθοῦ μέτρον ἢ: περιορίσατε = τίθεσθε ἐν μετρίοισι) *τὰς μεγάλας* (: ὑπεροπτικὰς) *σκέψεις* (= μέγαν νόον) *σεῖς, οὔτινες ἤλθετε εἰς κῆρον ἀπὸ πολλὰ ἀγαθὰ* (: οὔτινες ἐχορέσθητε, ἔχετε πολλὰ ἀγαθὰ), *ἀφοῦ πραῦνητε* (μαλάξητε= ἡσυχάσαντες) ἐντὸς τοῦ στήθους [ἡμῶν] τὴν σκληρὰν καρδίαν [σας] διότι [ἄλλως] οὔτε ἡμεῖς [οἱ τῆς μεσαίας τάξεως] θὰ πεισθῶμεν, οὔτε ὅλα θὰ ἀποβῶσι κατ' εὐχὴν δι' ὑμᾶς»

Καὶ ἐν γένει ἐκάστοτε τὴν αἰτίαν τῆς στάσεως ἀποδίδει (: ἐπιρρίπτει) [ὁ Σόλων ἐν τῇ ἐλεγείᾳ του] εἰς τοὺς πλουσίους διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐλεγειακοῦ ποιήματος λέγει ὅτι φοβεῖται αὐτός «καὶ τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν» *διότι κατὰ τὴν γνώμην του ὑφίσταται* (= ὡς ἐνεστῶσης) ἢ [παρούσα] ἐχθρότης τῶν δύο τάξεων *διὰ τοὺς δύο τούτους λόγους* (= διὰ ταῦτα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

6' Σεισάχθεια.

§ 1. Ἀφοῦ δὲ ἔγινε κύριος τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ὁ Σόλων καὶ εἰς τὸν λαὸν ἀπέδωκε τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ κατὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον ἀπαγορεύσας νὰ συνομολογῶνται δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν σωματίων *καὶ ἐγένετο αἴτιος ὥστε διὰ νόμου νὰ γίωσιν ἀποσβέσεις* (ἐξαλείψεις) τῶν χρεῶν (= καὶ

χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε) καὶ τῶν ἰδιωτικῶν καὶ τῶν δημοσίων, τὰς ὁποίας (ἀποσβέσεις) ὀνομάζουσι **ἀποτίναξεν τοῦ φορτίου** (: **βάρους**) (=σεισάχθειαν), διότι ἀπέσεισαν (: ἀπετίναξαν) ἀπὸ § 2. ἐπάνω των [οἱ ὀφειλέται] τὸ βάρος. **Εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον** (:καὶ ὡς πρὸς τοῦτο=ἐν οἷς) προσεπάθησάν τινες νὰ συκοφαντήσωσιν αὐτόν· διότι συνέβη εἰς τὸν Σόλωνα, **ἐνῶ ἐσκέπτετο** (: ἐμέλετα) νὰ γίνῃ παραίτιος νόμου πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς σεισαχθείας, νὰ προείπῃ [τοῦτο] εἰς τινὰς τῶν γνωστῶν του· ἔπειτα, καθὼς μὲν λέγουσιν οἱ δημοκρατικοὶ [ἕνεκα τῆς προανακινώσεως συνέβη] νὰ γίνῃ καταστρατήγησις τοῦ νόμου διὰ μέσου τῶν φίλων του [πρὸς ὄφελός των], καθὼς δὲ [ἰσχυρίζονται] οἱ θέλοντες νὰ κακολογῶσιν αὐτόν, ὅτι καὶ αὐτὸς **ἦτο κοινῶν** (: συμμετοχός) [τοῦ τῶν φίλων στρατηγήματος]. Οὗτοι δηλ. (οἱ καταστρατηγήσαντες τὸν νόμον), ἑφοῦ ἐδανείσθησαν [διάφορα δάνεια], **ἠγόρασαν συνεταιρικῶς** (ἢ συγχρόνως) (=συνεπρίαντο) **μεγάλας ἐκτάσεις γῆς** (: πολλὰ οἰκόπεδα ἀγρούς) καὶ μετ' ὀλίγον, ὅτε ἐγένετο ἡ ἀπόσβεσις τῶν χρεῶν, ἐγένοντο [διὰ μιᾶς] πλούσιοι. **Ἐκ τούτων τῶν μέσων** (= ὄθεν) δυσχυρίζονται ὅτι ἔγιναν (:προέκυψαν) [πλούσιοι] ἐκεῖνοι, οἵτινες φαίνονται ὕστερ § 3. ὅν ὅτι εἶναι ἐκ προγόνων πλούσιοι. Ἄλλ' ὅμως πιστευτότερος εἶναι ὁ λόγος τῶν δημοκρατικῶν [ὅτι ἐγένετο ἐκμετάλλευσις τοῦ Σόλωνος διὰ τῶν φίλων του ἐν ἀγνοίᾳ του]: διότι δὲν εἶναι εὐλόγον ὡς πρὸς μὲν τὸ ἄλλα νὰ δειχθῆ [ὁ Σόλων] τόσον **δίκαιος** (: σύμφωνος πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον=μέτρον) καὶ **ἀμερόληπτος** (=κοινόν), ὥστε. **ἐνῶ ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν του** (= ἐξὸν αὐτῷ), **ἀφοῦ προσελκύσῃ [διὰ τεχνασμάτων] πρὸς ἑαυτὸν** (=ὑποποιησάμενον) **τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο μερίδων** (= τοὺς ἑτέρους) νὰ γίνῃ τύραννος τῆς πόλεως, **νὰ γίνῃ μισητὸς** (=ἀπεχθέσθαι) εἰς ἀμφοτέρας τὰς μερίδας [διότι τοὺς μὲν πλουσίους ἐξημίωσε, τοὺς δὲ πένητας δι' ἀπλησίαν δὲν ἱκανοποίησε πλήρως] καὶ **νὰ προτιμήσῃ** (=περὶ πλείονος ποιήσασθαι) **τὴν ἀρετὴν** (: τὴν εὐθείαν, ἔντιμον ὁδὸν=τὸ καλόν) καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως παρὰ τὸ ἀτομικὸν κέρδος, ὡς πρὸς τόσον δὲ

§ 4. μικρὰ καὶ ἀνάξια νὰ κατακληιδώνη τὸν ἑαυτὸν του. Ὅτι δὲ ὁ Σόλων ἔλαβεν ταύτην τὴν [δικτατορικὴν] δύναμιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, μαρτυροῦσι καὶ ἡ ἀθλία πολιτικὴ κατάστασις (=τά τε πράγματα νοσοῦντα) καὶ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτὸς εἰς πολλὰ μέρη ἀναφέρει καὶ πάντες οἱ ἄλλοι συμφωνοῦσι. Ταύτην μὲν λοιπὸν τὴν κατηγορίαν (=αἰτίαν) [τῶν ἀνωτέρω] πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι εἶναι ψευδής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

γ' Ἡ Σόλωνος νομοθεσία.

§ 1. Πολιτικὸν δὲ ὄργανισμὸν συνέταξε καὶ νόμους ἔθεσεν ἄλλους, τοὺς δὲ πολιτικοὺς θεσμοὺς (=τοῖς δὲ θεσμοῖς) τοῦ Δράκοντος ἔπαισαν [οἱ Ἀθηναῖοι] νὰ μεταχειρίζωνται ἐκτὸς τῶν νόμων τῶν ἀφορῶντων εἰς τοὺς φόνους. Ἀφοῦ δὲ ἐχάραξαν [οἱ θεσμοθέται] τοὺς νόμους ἐπάνω εἰς τοὺς κύρβεις ἔστησαν τοὺτους εἰς τὴν [ἐν τῷ Κεραμειῷ κειμένην] στοᾶν τοῦ βασιλέως καὶ ὠρκίσθησαν ὅτι θὰ τηρήσωσιν (:ἐφαρμόσωσιν) αὐτοὺς τοὺς νόμους πάντες· οἱ δὲ ἐννέα ἄρχοντες ὀρκιζόμενοι πλησίον τοῦ γνωστοῦ [ὀρκίου] λίθου [τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἰδρυσμένου] (= πρὸς τῷ λίθῳ) διεβεβαίωνον (=κατεφάτιζον) ὅτι, ἐὰν παραβῶσι τινα ἐκ τῶν νόμων, θὰ ἀφιερῶσωσι [εἰς τοὺς θεοὺς ὡς πρόστιμον τῆς παραβάσεώς των] ἓνα ἀνδριάντα χρυσοῦν [ἰσοβαρῆ (=ἰσομέτρον) πρὸς τὰ χρήματα, ἀργυρᾶ ὑπολογιζόμενα, τὰ ὅποια ἐδέχθησαν ἦτο δὲ ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου, ὡς πρὸς τὸν χρυσὸν 1: 10, δεκαπλασίας ἄρα ἀξίας]. Ἐκ τούτου ἀκόμη καὶ τώρα τοιοντοτρόπως ὀρκίζονται. Ἔδωκε δὲ ἰσχὺν εἰς τοὺς § 2. νόμους δι' ἑκατὸν ἔτη καὶ διερρῦθμισε τὸ πολίτευμα κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς περιουσίας (=τιμῆματι) διήρσεε [τοὺς πολίτας] εἰς τέσσαρας φορολογικὰς τάξεις (=τέλη), καθὼς ἀκριβῶς εἶχε γίνεαι ἡ διαίρεσις καὶ πρότερον [ἐπὶ Δράκοντος] εἰς τοὺς πεντακοσιομεδίμνους, τοὺς ἑπταεῖς, τοὺς ζευγίας καὶ τοὺς θήτας (:μισθωτοὺς ἐργάτας). Καὶ ἔδωκε μὲν

τὸ προνόμιον (δικαίωμα) [εἰς ἄνδρας] ἐκ τῶν πεντακασιομεδίμων καὶ ἰππέων καὶ ζευγυτῶν νὰ (κατ)ἔχωσι τὰ ἄλλα ἀξιώματα, ἦτοι τὰ ἀξιώματα τῶν ἐννέα ἀρχόντων, καὶ τῶν ταμιῶν καὶ **τῶν πωλητῶν** [τῶν δημευομένων κτημάτων καὶ ἐκμισθωτῶν δημοσίων μισθωμάτων] καὶ **τῶν ἐνδεκα** (ἦτοι τῶν ἐκτελεστῶν δημοσίων ποινῶν) καὶ τῶν **κωλακρετῶν** (ἦτοι τῶν οἰκονομικῶν διαχειριστῶν) **εἰς ἐκάστην φορολογικὴν τάξιν** (=ἐκάστοις [τέλεσι]) παρέχων **τὸ δικαίωμα τοῦ ἀρχεῖν** (=τὴν ἀρχὴν) κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐκτιμήσεως τῆς περιουσίας. Εἰς δὲ τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν τάξιν τῶν θητῶν ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ μετέχωσι μόνον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ τῶν δικαστηρίων § 4. [τῆς Ἡλιαίας]. Ἔπρεπε δὲ νὰ πληρώνη [φόρον (=τέλος)] πεντακασιομεδίμου μὲν ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε παράγει **ἐκ τῆς οἰκείας [γῆς]** (: ἢ ἐκ τῶν ἀγρῶν του) πεντακοσίους **μεδίμους** (=μέτρα) **καὶ ἐκ τῶν δύο δμοῦ** (=τὰ συνάμφω) ξηρῶν καὶ ὑγρῶν προϊόντων, **φόρον δὲ ἰππέως** (=ἰπάδα δὲ) ἐκεῖνοι, οἵτινες παράγουσι τριακοσίους-μεδίμους (καθὼς δὲ λέγουσι μερικοί, ἐκεῖνοι οἵτινες δύνανται νὰ τρέφωσι —συντηρῶσι— ἵππον ὡς ἀπόδειξιν δὲ προβάλλουσιν οὗτοι καὶ ὄνομα τῆς φορολογικῆς τάξεως τῶν ἰππέων, ὡς ἐὰν τὸ ὄνομα τῆς φορολογικῆς τάξεως νὰ εἶχε τεθῆ (δοθῆ) ἀπὸ τοῦ πραγματικοῦ αὐτοῦ γεγονότος, καὶ τὰ ἀφιερῶματα τῶν παλαιῶν· διότι εἶναι ἀφιερῶμενον ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀνάγλυφον [Διφίλου τινός] ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχουσιν ἐπιχαρᾶθῆ τὰ ἑξῆς:

ὁ υἱὸς τοῦ Διφίλου Ἀνθεμίων τοῦτο δὰ [τὸ ἀνάγλυφον] ἀφιέρωσεν εἰς τοὺς θεοὺς, **μεταταχθεῖς** (ἢ: ἀνελθὼν, ἀνταλλάξας τὴν...=ἀμειψάμενος) εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰππέων ἐκ τῆς τῶν θητῶν.

Καὶ πλησίον τῆς ἐπιγραφῆς εὐρίσκεται ἵππος **σαφῶς βεβμῶν** (=ἐκμαρτυρῶν) ὡς νὰ ἐδήλου τοῦτο (τὸ νὰ παρίσταται δηλ. ὁ ἵππος) τὴν τάξιν τῶν ἰππέων. Ἄλλ' ὅμως εὐλογώτερον εἶναι **νὰ ἔχη διακριθῆ** (=διηρηθῆσθαι) [ἢ τάξις τῶν ἰππέων] κατὰ τὰ μέτρα [τὰ τριακόσια], καθὼς ἀκριβῶς οἱ πεντακασιομέδιμοι

[ἔπρεπε δὲ] *να πληρώνωσι φόρον ζευγίτου* (ἢ: ἔπρεπε δὲ *να κατατάσσονται εἰς τὴν φορολογικὴν τάξιν τῶν ζευγιτῶν*) ἐκεῖνοι οἵτινες παράγουσι διακοσίους μεδίμνους] *καὶ ἐκ τῶν δύο ὁμοῦ [ξηρῶν καὶ ὑγρῶν] προϊόντων, οἱ δ' ἄλλοι, οὔτινες δὲν εἶχον συμμετοχὴν εἰ; κανὲν ἀξίωμα, [ἔπρεπε] να κατατάσσονται εἰς τὴν τάξιν τῶν θητῶν* (= [ἔδει τελεῖν] θητικόν) διὰ τοῦτο καὶ τώρα ὅταν [ὁ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς ἄρχων, δηλ. ὁ θεσμοθέτης] ἐρωτήσῃ τὸν μέλλοντα *να συμμετάσχη τῆς κληρωτικῆς ἐκλογῆς* διὰ τινα ἀρχὴν, εἰς ποίαν [φορολογικὴν] τάξιν ἀνήκει, οὐδὲ εἰς [ἕξ αὐτῶν] ἤθελεν εἶπει ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν θητῶν (= θητικόν [τελεῖν]).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

Δ' Ἀρχαιρεσίαι. Διοικητικὴ διαίρεσις. Νόμος κατοχυρωτικὸς τοῦ πολιτεύματος

§ 1. Ἐγένετο δὲ διὰ νόμον αἴτιος, ὥστε οἱ ἄρχοντες *να ἐκλέγονται* διὰ κλήρου *ἐκ προηγουμένως κριθέντων καὶ ἐκλεξιμῶν* (= ἐκ προκρίτων), τοὺς ὁποίους ἐκάστη ἐκ τῶν φυλῶν ἤθελεν [ἐπὶ τούτῳ] πρότερον ἐκλέξει. Προεξέλεγε δὲ διὰ τὸ ἀξίωμα τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἐκάστη [ἐκ τῶν φυλῶν] δέκα καὶ ἐκ τούτων ἐξέλεγον διὰ κλήρου. Ἐκ τούτου ἰσχύει ἀκόμη εἰς τὰς φυλάς τὸ *να κληρώνη* ἐκάστη δέκα, ἔπειτα ἐκ τούτων *να ἐκλέγωσιν* [δριστηκῶς] διὰ κυμαευτικῆς ψηφοφορίας. Ἀπόδειξις δὲ [τοῦ] ὅτι ὦρισε [ὁ Σόλων] *να ἐκλέγωνται* διὰ κλήρου ἄρχοντες *ἀναλόγως τοῦ τιμήματος τὸν περ οὐσιῶν αὐτῶν* (= ἐκ τῶν τιμημάτων) [εἶναι], ὁ περὶ ταμιῶν νόμος, τὸν ὁποῖον ἀκόμη καὶ τώρα *διαρκῶς* (= διατελοῦσι) *ἐφαρμόξουσι* (= χρώμενοι) διατάσσει δηλ. ὁ νόμος *να ἐκλέγωσι* διὰ κλήρου τοὺς ταμίαις ἐκ τῶν πεντακοσιομε-

§ 2. δίμνων. Ὁ Σόλων μὲν λοιπὸν τοιοῦτοτρόπως ἐνομοθέτησε ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐννέα ἄρχοντας· διότι τὴν παλαιότεραν ἐπιχὴν (ἦτοι κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ Δράκοντος χρόνους) ἢ ἐν Ἀρείῳ πύργῳ βουλή, *προσκαλέσασα πρὸς ἑαυτὴν* (= ἀνακαλεσαμένη) καὶ

ἐκλέγευσα (=κρίνασα) μόνη της ὀνεξαριτήτας πάσης ἄλλης ἀρχῆς (=καθ' αὐτήν) τὸν κατάλληλον [ἐκ τῶν ἑαυτῆς μελῶν], ἀπέστειλε τοῦτον δι' ἕκαστον ἐκ τῶν ἀξιωματίων (=ἐφ' ἐκάστη τῶν ἀρχῶν), ἵνα ἄρξῃ δι' ἕν ἕτος.

§ 3. Φυλαὶ δὲ ἦσαν τέσσαρες, καθὼς ἀκριβῶς πρότερον καὶ φυλοβασιλεῖς τέσσαρες. Ἐξ ἐκάστης δὲ φυλῆς ἦσαν κευωρισμένοι τρεῖς μὲν τριτιῦες (ἦτοι ἐκάστη φυλὴ εἶχεν ὑποδιαιεθεῖ [πρὸ τοῦ Σόλωνος] εἰς τρεῖς τριτιῦς), δώδεκα δὲ καθ' ἐκάστην [φυλὴν] διοικητικὰ διομερίσματα ὑποχρεούμενα πρὸς κατασκευὴν πλοίου (=ναυκραρία). Ἐπὶ δὲ τῶν ναυκρασιῶν εἶχε ταχθῆ (=ἦν καθεστηκυῖα) ἀρχή, οἱ ναύκραροι, ἡ ὁποῖα ἦτο ὠρισμένη νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ τὰς εἰσφορὰς καὶ γινομένους δαπάναις· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, τοὺς ὁποίους δὲν ἐφαρμόζουσι πλέον, ἔχει ἀναγραφῆ εἰς πολλὰ μέρη «οἱ ναύκραροι νὰ εἰσπράττωσι» καὶ «νὰ ἐξοδεύωσιν ἐκ τοῦ ναυκραρικοῦ χρη-
§ 4. ματος» Συνέστησε δὲ βουλὴν ἐκ τετρακοσίων, ἕκατὸν ἐξέκαστης φυλῆς, τὴν δὲ βουλὴν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ὠρισεν (=ἔταξεν) εἰς τὸ νὰ φυλάττῃ τοὺς νόμους [ἵνα ἐκτελῶσιν αὐτοὺς], καθὼς ἀκριβῶς ἦτο αὕτη καὶ πρότερον ἐπόπτης τοῦ πολιτεύματος καὶ τὰ ἄλλα τὰ πλεῖστα καὶ πλέον σημαντικὰ ἐκ τῆς πολιτικῆς διαχειρίσεως ἐπετήρει (=διετήρει) καὶ τοὺς διαποάττοντας ἀδικήματα ἐτιμῶρει (:ἐκάλει εἰς ἀπολογία=ἠῦθυνεν) ἔχουσα τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα (=κυρία οὐσα) καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ χρηματικὰς τιμωρίας καὶ νὰ τιμωρῇ [διὰ φυλακίσεως καὶ στερήσεως πολιτικῶν δικαιωμάτων] καὶ τὰ νατοβληθέντα πρόστιμα (=καὶ τὰς ἐκτίσεις) ἔφιρεν ἐπάνω εἰς τὴν ἀκρόπολιν (=πόλιν) χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ ἐγγράφως τὴν αἰτίαν (τὸν λόγον) τῆς πληρωμῆς καὶ τοὺς συνωμοτοῦνας (: συνασπιζομένους=συνισταμένους) πρὸς κατάργησιν τῆς δημοκρατίας ἐδίκαζε, ἀφοῦ ὁ Σόλων ἔθεσε [εἰδικὸν] νόμον διὰ τὴν [ὑπὸ παντὸς πολίτου] καταγγελίαν ὅσον ἀφορᾷ οὐτοὺς [οἷτινες ἐπεβούλευον τὸ πολίτευμα]. Ἐπειδὴ δὲ ἔβλεπον ὅτι ἡ μὲν πόλις πολλάκις περιήρχετο εἰς στάσεις, ἐκ δὲ τῶν πολιτῶν μερικοὶ ἔστεργον (: ἀπεδέχοντο) τὴν μοιραίαν ἐξέ-

λιξιν τῶν πραγμάτων (= ἰγαπῶντας τὸ αὐτόματον) *ἐνεκα ἀδιφορίας* (= διὰ τὴν ἄφθυμίαν), νόμον ἔθηκε, *ὅσον ἀφορᾷ αὐτοὺς* ἰδιαιτερον, *ἵα εἶναι ἐστερημένους τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων* (= ἄτιμον εἶναι) καὶ ἵα μὴ μετέχη τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως, ὅστις ἐνῶ ἡ πόλις εὐρίσκεται εἰς στάσιν δὲν τάσσεται ἐνόπλιος μήτε ὑπὲρ τῆς μιᾶς μήτε ὑπὲρ τῆς ἄλλης τῶν ἀντιπάλων μερίδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ε' Οἱ δημοτικώτατοι τῶν τοῦ Σόλωνος νόμων

§ 1. Κατὰ τοῦτον μὲν λοιπὸν τὸν τρόπον διηυθετήθησαν ἱὰ ὅσον ἀφορᾷ τὰ [διάφορα] ἀξιώματα τῶν ἀρχῶν. Φαίνεται, δέ, οὐκ ἔστις τρεῖς διατάξεις ἐκ τοῦ πολιτεύματος τοῦ Σόλωνος εἶναι αἱ μᾶλλον εὐνοϊκαὶ διὰ τὸν λαόν· πρώτην μὲν καὶ μεγίστην τὸ νὰ μὴ δανείζωσιν [οὐ χρήματα ἔχοντες] ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν σωμάτων, ἔπειτα τὸ νὰ εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τὸν θέλοντα *ἵα ἐρχηται εἰς βοήθειαν τῶν ἀδικουμένων καὶ νὰ λαμβάνῃ ὑπὲρ αὐτῶν ἐκδίκησιν* (ἱκανοποίησιν) (= τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων), τρίτην δὲ [διάταξιν], *διὰ τῆς ὁποίας* (= ᾧ) λέγουσιν ὅτι ἔλαβε μέγιστην δύναμιν ὁ λαός, [εἶναι] ἡ ἔφεσις [κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀρχόντων] ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου [τῆς Ἑλιαίας]. Διότι ὁ δῆμος γινόμενος κύριος *τῆς διὰ ψηφορίας ἀποφάσεως* [καταδικαστικῆς ἢ ἀθροτικῆς] (= τῆς ψήφου) ἀποβαίνει [οὕτω] καὶ κύριος τοῦ πολιτεύματος. Προσέτι δὲ [*λέγουσιν ὅτι ἔλαβεν ἰσχὺν ὁ δῆμος* (= φασὶν ἰσχυκέναι τὸ πλῆθος)] καὶ ἔνεκα τοῦ ὅτι δὲν ἔχουσι συναχθῆ (διατιπωθῆ) *μὲ ἀπλότητα* (: μὲ γλῶσσαν μαλλιωρῆν) οἱ νόμοι μὴδὲ μὲ σαφήνειαν, ἀλλὰ [σκοτεινῶς], καθὼ. ἀκριβῶς *ὁ περὶ τῶν κληρονομιῶν* (= περὶ τῶν κλήρων) καὶ *τῶν κληρονόμων μονογενῶν θυγατέρων* (= ἐπικληρῶν) νόμος, ἀνάγκη [ἦτο] νὰ γίνωνται *πολλοὶ συζητήσεις καὶ φιλονικίαι* (= ἰμφοισθητήσεις) καὶ [ἀνάγκη ἦτο] *νὰ κρινῇ* (= βραβεύειν) πάσας τὰς δίκας τὸ δικαστήριον [τῆς Ἑλιαίας] καὶ *τὰς δίκας τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸ δημόσιον καὶ τὰς ἰδιωτικὰς*

(=τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια). Νομίζουσι μὲν λοιπὸν τινες ὅτι σκοπίμως αὐτὸς (ὁ Σόλων) συνέταξε τοὺς νόμους ἀσαφείς, ὅπως ὁ λαὸς ἀπομένῃ (=ἤ) κύριος τῆς ἀποφάσεως. Ἄλλ' ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι εὐλογον, ἀλλ' [εὐλογον εἶναι ὅτι συνέταξε αὐτοὺς ἀσαφείς], διότι δὲν ἠδύνατο εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις (=καθόλου) νὰ περιλάβῃ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τὸν ἀριστον ὀριτυμνόν (: τὴν ἀρίστην διατύπωσιν) (δηλ. νὰ ὀρίσῃ λεπτομερέστατα πάσας τὰς δυνατὰς περιπτώσεις πράγματός τινος ἢ πράξεώς τινος). Διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κρίνωμεν (=θεωρεῖν), τὴν προαίρεσιν (διάθεσιν) ἐκείνου (τοῦ Σόλωνος) ἐκ τῶν τώρα γιγνομένων [ἐν ταῖς δίκαις] (ἤτοι ἐκ τῆς καταπτώσεως εἰς περιῆλθον τὰ πράγματα κατὰ τὰς ἡμέρας μας), ἀλλ' ἐκ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ὀργανώσεως, [τὴν ὁποίαν συνέταξεν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Ζ' Μέτρα, σταθμὰ καὶ νομίσματα

§ 1. Εἰς μὲν λοιπὸν τοὺς νόμους ταῦτα φαίνεται ὅτι ἐνομοθέτησε προσφιλῆ εἰς τὸν δῆμον (=δημοτικά), πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τῆς νομοθεσίας [φαίνεται ὅτι ἐνομοθέτησε προσφιλῆ εἰς τὸν δῆμον] διὰ τοῦ ὅτι ἐπέβαλε (=ποιῆσα: =τῷ ποιῆσαι) τὴν ἀπόσβεσιν τῶν χρεῶν) καὶ μετὰ ταῦτα (ἤτοι μετὰ τὴν νομοθεσίαν καὶ ἀπόσβεσιν τῶν χρεῶν) καὶ τὴν αὔξησιν [τῆς χωρητικότητος] τῶν μέτρων (μεδίμων) καὶ [τὴν αὔξησιν τοῦ βάρους] τῶν μέτρων βάρους καὶ [τὴν αὔξησιν τῆς τιμῆς] τοῦ νομίσματος.

§ 2. Ἐπὶ τῶν χρόνων δηλ. ἐκείνου (τοῦ Σόλωνος) ἔγιναν καὶ τὰ μέτρα χωρητικότητος μεγαλύτερα τῶν Φειδωνείων καὶ ἡ τιμὴ τῆς μνᾶς, ἥτις ἦτο ἴση πρὸς τὸ βάρος ἑβδομήκοντα δραχμῶν συνεπληρώθη διὰ τῶν ἑκατὸν δραχμῶν (ἢ: ἀνῆλθεν εἰς τὸν πλήρη ἀριθμὸν τῶν ἑκατὸν δραχμῶν). Ὁ παλαιὸς δὲ νομισματικὸς τύπος (ἢ: ἡ π. νομισματικὴ μονὰς =χαρακτήρ) ἦτο τὸ δίδραχμον. Ὄρισε δὲ καὶ τὰ μέτρα βάρους συμφώνως πρὸς τὸ νόμισμα οὕτως, ὥστε τὸ τάλαντον νὰ ζυγίζῃ ἑξήκον-

τα τρεῖς μνᾶς [ἀντί ἐξήκοντα] καὶ κατενεμήθησαν αἱ τρεῖς πλεονάζουσαι μναὶ εἰς τὸν στατήρα καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέτρα βάρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

ζ' Ἀποδημίε Σόλωνος

§ 1. Ἀφοῦ διερρύνθησε (διηρθέθη) τὸ πολίτευμα, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον ἔχει λεχθῆ, ἐπειδὴ προσερχόμενοι τινες πρὸς αὐτὸν διὰ τοὺς νόμους ἠνώχλουν, ἄλλα μὲν [ἐκ τῶν νόμων] ἐπικρίνοντες, ἄλλα δὲ *διονυχίζοντες* (=ἀνακρίνοντες), ἐπιθυμῶν μῆτε ταῦτα [τῶν νόμων] *νὰ μεταβάλλῃ* (=κινεῖν), μῆτε *νὰ γίνῃ μισητὸς παραμένων ἐν τῇ πόλει* (: διὰ τῆς παρουσίας του (=παρῶν) *ἀπεδήμησε* (:ἔφυγε) *χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων* (=κατ' ἐμπορίαν) συγχρόνως καὶ *χάριν παρατηρήσεων* (: *ἐπιστημονικῶν*) *μελετῶν* =θεωρίαν) εἰς Αἴγυπτον, εἰπὼν ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας *ἐντὸς δέκα ἐτῶν* (=δέκα ἐτῶν =ἐν δέκα ἔτεσιν)· διότι [ἔλεγε] ὅτι δὲν ἐνόμιζε *ὅτι ἦτο ὑποχρεωμένος* (=δίκαιος εἶναι) *διὰ τῆς [ἐν Ἀθήναις] παρουσίας του* (=παρῶν) *νὰ ἐξηγῆ* τοὺς νόμους, ἀλλ' [ἔλεγεν] ἕκαστος *νὰ ἐκτελῇ* ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔχουσιν ἀναγραφῆ εἰς τοὺς νόμους. Συγχρό-

§ 2. νως δὲ καὶ συνέβαινεν εἰς αὐτὸν *νὰ διατεθῶσιν ἐχθρικῶς* (=γεγενῆσθαι ἐχθροὺς) [ἐναντίον του] καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν πολιτῶν ἐξ αἰτίας τῶν ἀποσβέσεων τῶν χρεῶν καὶ *ἀμφοτέρα τὰ κόμματα* (=τὰς στάσεις ἀμφοτέρως) [συνέβαινε] *νὰ μεταστραφῶσι* (:νὰ μετανοήσωσι=μεταθέσθαι), διότι *τὸ σύστημα τοῦ πολιτεύματος* (=τὴν κατάστασιν) *ἀπέβη* (ἐνομοθετήθη) εἰς αὐτοὺς παρὰ τὰς προσδοκίας των. Διότι ὁ μὲν λαὸς ἐνόμιζεν ὅτι αὐτὸς θὰ ἐμοίραζεν ἐκ νέου *ὅλην τὴν χώραν* (=πάντα), οἱ δὲ πλούσιοι [ἐνόμιζον] *ὅτι θὰ ἀπέδιδε* (: θὰ ἔφερον εἰς ἰσχὺν=ἀποδώσειν) *πάλιν τὸ αὐτὸ σύστημα* (δηλ. τὴν παλαιάν πολιτικὴν κατάστασιν=τὴν αὐτὴν τάξιν) ἢ ὅτι θὰ ἐπέφερε μικρὰς παραλλαγὰς (τροποποιήσεις)· ὁ δὲ Σόλων ἐδείχθη ἀντίθετος καὶ πρὸς τοὺς δύο, καὶ ἐνῶ ἦτο δυνατὸν εἰς αὐτὸν *νὰ γίνῃ*

τύραννος *ένωθεις* (= συστάνα) μεθ' ὁποιασδήποτε ἐκ τῶν δύο μερίδων ἤθελεν, προουίμησε νὰ γίνῃ μισητὸς πρὸς ἀμφοτέρους σόσας [οὔτω] τὴν παιρίδα καὶ νομοθετήσας *τὴν ὠφελιμοτάτην νομοθεσίαν* (= τὰ βέλτιστα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

**ἡ Ἀπολογία Σόλωνος περὶ τῆς ἐαυτοῦ
νομοθεσίας**

§ 1. Ὅτι δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον συνέβησαν ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι [σιγγροφεῖ:] ὅλοι συμφωνοῦσι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς τὸ ποίημά του *ἀναφέρει* (= μέμνηται) περὶ αὐτῶν εἰς τοῦτους ἔδῳ τοὺς [κατωτέρω] στίχους.

«Εἰς μὲν τὸν λαὸν ἔδωκα τόσῃν *πολιτικὴν δύναμιν* (= γέρας) ὅσον ἐπαρκεῖ χωρὶς νὰ ἀφαιρέσω [τι] *ἐκ τῆς πολιτικῆς του δυνάμεως* (= τιμῆς) ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ δώσω [εἰς αὐτόν τι] πέρα τοῦ προσήκοντος· ὅσοι δὲ εἶχον δύναμιν καὶ ἦσαν *περιβλεπτοί* (= ἀγῆτοί) διὰ τὰ χρήματα καὶ *διὰ τοῦτους* (= τοῖς) *ἐφρόντισα* (= ἐφρασάμην) [οὔτως ὥστε] νὰ μὴ ὑφίστανται *ἀδίκημά τι* (= ἀεικές). Ἐστάθην δὲ *προτείνας [πρὸς ὑπεράσπισιν]* (= ἀμφιβαλὼν) ἀπέναντι καὶ τῶν δύο ἰσχυρὰν ἀσπίδα, δὲν ἐπέτρεψα δὲ οὔτε εἰς τοὺς μὲν, οὔτε εἰς τοὺς δὲ νὰ εἶναι νικη-
§ 2. ται ἀδίκως. Πάλιν δὲ φανερόνων τὴν γνώμην του περὶ τοῦ πλήθους πῶς πρέπει νὰ *συμπεριφέρηται τις πρὸς αὐτὸ* (= χρῆσθαι αὐτῷ) [λέγει]:

Ἐο δὲ λαὸς *κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον* (= ὥδε) *ἤθελε πείθεσθαι εἰς τοῦς ἀρχοντας* (= σὺν ἡγεμόνεσσιν ἔποιτο) *μῆτε ἀφεθεῖς πολὺν ἐλεύθερος* (= μῆτε λίαν ἀνεθεῖς) *μῆτε πιεζόμενος*. Διότι γενεῖ *ἡ πλησμονὴ τοῦ πλοῦτου* (= γόρος) τὴν *ἀλαξονεῖαν* (: τὴν καταπάτησιν τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων δικαίων (= ἔβρον), ὅταν ὑπάρχη μέγας πλοῦτος εἰς ἀνθρώπους, εἰς ὅσους δὲν ἐπικρατεῖ νοῦς ὑγιής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Αἱ τρεῖς φατρίαι

§ 1. Τὴν μὲν λοιπὸν ἀποδημίαν ἔκαμεν ὁ Σόλων διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. Ὅτε δὲ **ἀπεδήμησεν** (:ἀπῆλθεν τοῦ δήμου) ὁ Σόλων, ἐπὶ τέσσαρα μὲν ἔτη ἔξων ἦουχα, ἂν και ἡ πόλις εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς ἰαρχάς· κατὰ δὲ τὸ πέμπτον [ἔτος] [μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Σόλωνος, ἦτοι τῷ 589 π. Χ.] δὲν ἐξέλεξαν ἄρχοντα **ἔνεκα τοῦ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ** (=διὰ τὴν στάσιν) καὶ πάλιν κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος [ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς ἄνευ ἄρχοντος προηγουμένης πενταετίας, ἦτοι κατὰ τὸ 585 π. Χ.] ἔνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας δὲν **ἔκαμον (ἐξέλεξαν) ἄρχοντα** (=ἀναρχίαν ἐποίησαν=οὐ § 2. κατέστησαν ἄρχοντα). Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Λαμασίας ἐκλεγείσθε ἀρχῶν διετέλεσεν ἐν τῇ ἀρχῇ δύο ἔτη καὶ δύο μῆνας, ἕως οὗτου ἐξεδιώχθη τῆς ἀρχῆς διὰ τῆς βίας. Ἐπειτα δὲ ἀπεφάσισαν αἰτοὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ἐστασιάζον, νὰ ἐκλέξωσι δέκα ἄρχοντας, πέντε μὲν ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐπαιτριδῶν, τρεῖς ἐκ τῆς τῶν ἀγροτῶν, δύο δὲ ἐκ τῆς τῶν βιομηχάνων (τεχνιτῶν) καὶ οὗτοι διετέλεσαν ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Λαμασίου ἔτος (δηλ. τῷ 582—581 π. Χ.). **Ἐκ τούτου λοιπὸν** (=ᾤ) καὶ [εἶναι] φανερόν ὅτι ὁ ἄρχων εἶχε μεγίστην δύναμιν· διότι **φανερῶς πάντοτε ἀντηγωνίζοντο κομματικῶς** (=φαίνονται στασιάζοντες) πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἄρχοντος. Ἐν γένει δὲ **διαρκῶς** (=διετέλουν) **εὐρίσκοντο εἰς ἀνώμαλον πολιτικὴν κατάστασιν** (=νοσοῦντες) **ὡς πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ ἰων** (=τὰ πρὸς ἑαυτοῦς), ἄλλοι μὲν **ὡς αἰτίαν καὶ ἀφορμὴν** (=ἀρχὴν καὶ πρόφασιν) ἔχοντες τὴν ἀπόσβεσιν τῶν χρεῶν (διότι εἶχε συμβῆ εἰς αὐτοὺς νὰ καταντήσωσι οὗτοι πένητες), ἄλλοι δὲ δυσαναχετοῦντες ἐναντίον τοῦ [νέου] πολιτεύματος ἔνεκα τοῦ ὅτι εἶχε γίνεαι μεγάλη μεταβολὴ [τῆς πολιτικῆς τῶν ἐπιρροῆς], μερικοὶ δὲ **ἔνεκα**

τοῦ ἀναμεταξύ των πολιτικοῦ περι ἐπικρατήσεως ἀνταγωνισμοῦ (=διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν). Ἦσαν δὲ αἱ πο-
 § 4. λιτικαὶ μερίδες (τὰ κόμματα) (=στάσεις) τρεῖς, μία μὲν ἢ
 πολιτικὴ μερίς τῶν κατοικούντων τὰ παραθαλάσσια μέρη [τῆς
 Ἀττικῆς], τῶν ὁποίων ἀρχηγός ἦτο ὁ Μεγακλῆς, ὁ υἱὸς τοῦ
 Ἀλκμέωνος, [τοῦ ὁποίου τὸ γένος φαίνεται ὅτι καὶ πάλιν ἀπο-
 κατεστάθη μετὰ τὴν ἐν Α' κεφαλαίῳ ἀναφερομένην ὑπερορίαν],
 [καὶ] οἵτινες ἐφαίνοντο ὅτι προπάντων ἐπεδίωκον (=διώκειν) τὸν
 μετριοπαθῆ τύπον τοῦ πολιτεύματος (ἦτοι οὔτε τὴν ὀλιγαρ-
 χίαν οὔτε τὴν δημοκρατίαν=τὴν μέσην πολιτείαν), ἄλλη δὲ πο-
 λιτικὴ μερίς ἦτο τῶν κατοικούντων τὴν πεδινήν χώραν τῆς
 Ἀττικῆς, οἵτινες ἐζήτουν τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα, ἀρχηγ-
 γός δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Λυκοῦργος, τρίτη δὲ πολιτικὴ μερίς
 ἦτο ἢ τῶν ὄρεινῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας εἶχε τα-
 χθῆ (: τῆς ὁποίας τὴν ἡγεσίαν εἶχε) ὁ Πειείστρατος, ὅστις ἐφαί-
 § 5. νετο ὅτι ἦτο παρὰ πολὺ φίλος τοῦ λαοῦ. Εἶχον δὲ προστε-
 θῆ (προσκολληθῆ) μὲ τούτους (τοὺς διαγρίους δηλ.) καὶ ἐκεῖ-
 νοὶ οἵτινες εἶχον χάσει [ἐνεκα τῆς σεισαχθείας] τὰ χρή-
 ματὰ των, ἅτινα εἶχον διαθέσει εἰς δάνεια (=οἱ ἀφηρημέ-
 νοι τάχρεα) ἐξ αἰτίας τῆς πενίας των, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν ἦσαν
 γνήσιοι πολῖται (ἦτοι δὲν εἶχον ἀμφιτέρους τοὺς γονεῖς ἀστοὺς
 [Ἀθηναίους], διότι ἐφοβοῦντο (=διὰ τὸν φόβον) [μήπως τι-
 μωρηθῶσι πωλούμενοι ὡς δοῦλοι ἐνεκα τῆς παρεισδύσεώς των
 εἰς τὸν κατάλογον τῶν γνησίων πολιτῶν]: ἀπόδειξις δὲ [τούτου
 εἶναι] ὅτι μετὰ τὴν καθάρσειν τῶν τυράννων [οἱ Ἀθηναῖοι]
 προεκάλεσαν ψηφοφορίαν περὶ τοῦ τίνες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ
 φέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ γνησίου πολίτου (=διαψηφισμὸν),
 διότι πολλοὶ μετεῖχον τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, ἐνῶ δὲν
 ἔπρεπε (=οὐ προσῆκον αἰτ. ἀπολ.): εἶχε δὲ ἐκάστη [τῶν ἀνωτέρω]
 πολιτικὴ μερίς τὴν ὀνομασίαν τῆς ἀπὸ τοὺς τόπους εἰς τοὺς ὁποί-
 οὺς ἐκαλλιέργουν τὰς γαίας των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τυραννία Πεισιστράτου

§ 1. Ὁ δὲ Πεισίστρατος, ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο τὰ μάλιστα ἀφωσιωμένος τις τὸν δῆμον καὶ ἐπειδὴ μεγάλως εἶχε διαπρέψει κατὰ τὸν πρὸ. τοὺς Μεγαρεῖς πόλεμον [τῷ 570 π. Χ., καθ' ὃν οὗτος ἐστρατήγει], ἀφοῦ ἐτραυματίσσε σοβαρῶς τὸν ἑαυτὸν του, κατώρθωσε διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ καταπείσῃ τὸν λαόν, διότι δῆθεν εἶχε πάθει (=ὡς πεπονθῶς) ταῦτα (δηλ. τὰ τραύματα) ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων [ἅτε ὑποστηρίζων τὰ συμφέροντα τοῦ δήμου ἐναντίον αὐτῶν], νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν **σωματοφυλακὴν** (=φυλακὴν τοῦ σώματος), ἀφοῦ ὁ Αριστίων προέτεινεν ἐγγράφως [ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου] τὴν πρότασιν (=τὴν γνώμην) [ὅπως δοθῶσι πενήκοντα κορυνηφόροι τῷ Πεισιστράτῳ ὡς φρουρὰ τοῦ σώματος]. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβε τοὺς ὀνομαζομένους ὄπλα λοφόρους, ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ δήμου μετὰ τούτων [τῶν κορυνηφόρων, τοὺς ὁποίους ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν αὐξήσει εἰς τετρακοσίους] κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν κατὰ τὸ τριακοστὸν τέταρτον ἔτος μετὰ τὴν νομοθεσίαν τῶν νόμων [τοῦ Σόλωνος], ἐπὶ τῶν

§ 2. χρόνων τοῦ [ἐπωνύμου] ἄρχοντος Κωμέου. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Σόλων, ὅτε ὁ Πεισίστρατος ἐζήτηε τὴν σωματοφυλακὴν, ἐνηντιώθη καὶ εἶπεν ὅτι οὗτος (ὁ Σόλων δηλ.) ἄλλων μὲν εἶναι σοφώτερος, ἄλλων δὲ ἀνδρειότερος· ὅσοι μὲν δηλ. δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι ὁ Πεισίστρατος ἐπιχειρεῖ **νὰ βάλῃ χεῖρα εἰς τὴν τυραννίδα** (νὰ γίνῃ τύραννος) [λέγεται ὅτι εἶπε] ὅτι εἶναι σοφώτερος τούτων, ὅσοι δὲ ἂν καὶ γνωρίζουσι τοῦτο σιωπῶσιν ἐντελῶς [λέγεται ὅτι εἶπεν ὅτι εἶναι] ἀνδρειότερος. Ἐπειδὴ δὲ λέγων [ταῦτα] δὲν κατώρθου νὰ πείθῃ τὸν λαόν, **ἀφοῦ ἔλαβε τὰ ὄπλα [ἐκ τῆς ὀπλοθήκης] καὶ ἀνήρησε αὐτὸν ἔξω** (=ἐξαράμενος) πρὸ τῶν θυρῶν [τῆς οἰκίας του], εἶπεν, ὅτι αὐτὸς μὲν ἔχει βοηθήσει τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον τῷ ἦτο δυνατόν (διότι τότε πλέον ἦτο γέρον), ὅτι δὲ ἔχει τὴν ἀξίωσιν καὶ οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι **τὸ οὐτὸ τοῦτο**

§ 3. (: ὁμοίως). Ὁ Σόλων μὲν λοιπὸν οὐδὲν **κατώρθωσε** (= ἤνυσε) τότε **προσκαλῶν** (= παρακαλῶν) [τοὺς συμπολίτας του]. Ὁ δὲ Πεισίστρατος λαβὼν τὴν ἐξουσίαν ἐκυβέρνα τὰ κοινὰ **συμφώνως πρὸς τὸ πολίτευμα** (= πολιτικῶς) **μᾶλλον παρὰ μὲ τυραννικὸν (βασιλικὸν) τρόπον** (δηλ. κατὰ φιλολεύθερον μᾶλλον τρόπον παρὰ μὲ τυραννικὴν αὐθαιρεσίαν)· ἐνῶ δὲ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἱκανῶς στερεωθῆ ἡ ἐξουσία [τοῦ Πεισιστράτου]. **συμφωνήσαντες** (: συνενωθέντες=ὁμοφρονήσαντες) οἱ περὶ τὸν Μεγακλῆα καὶ τὸν Λυκούργον ἐξεδίωξαν αὐτὸν κατὰ τὸ ἔλτον ἔτος μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ [εἰς τὴν ἐξουσίαν] **ἐγκατάστασιν** (= κατάστασιν [ἦτοι τῷ 556 π. Χ.] ὅτε [ἐπώνυμος] ἄρχων ἦτο δ § 4. Ἠγησίας. Κατὰ τὸ δωδέκατον δὲ ἔτος μετὰ ταῦτα ὁ Μεγακλῆς, **ἐπειδὴ περιῆλθεν εἰς δυοχερῆ θέσιν ἐκ τοῦ κομματικῷ [πρὸς τὸν Λυκούργον] ἀνταγωνισμοῦ]** (= περιελαυνόμενος τῇ στάσει) πάλιν ἐλθὼν εἰς διαπραγματεύσεις διὰ κήρυκος πρὸς τὸν Πεισίστρατον **ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ νυμφευθῆ** (=ἐφ' ᾧ λήψεται) τὴν θυγατέρα αὐτοῦ [Κοισύραν καλούμενην] ὁ Πεισίστρατος. **ἐπανεφέρεν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐξορίας** (=κατήγαγεν αὐτὸν) **κατὰ τρόπον πρωτογενῆ καὶ ἀπλοῦκόν** (ἢ: μὲ λίαν εὐήθη καὶ ἀπλοῦν τρόποι=ἀρχαίως καὶ λίαν ἀπλῶς)· δηλαδὴ (=γὰρ) ἀφοῦ προηγουμένως διέδωκε φήμην, ὅτι τάχα ἡ Ἀθηναῖα ἐπανεφέρεν ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν Πεισίστρατον καὶ ἀφοῦ ἐξεῦρε γυναῖκα τινα **μεγαλόζωμον** (=μεγάλην) καὶ ὠραίαν, καθὼς μὲν λέγει ὁ Ἡροδότος καταγομένην ἐκ τοῦ δήμου τῶν Παιανιέων (τοῦ κειμένου παρὰ τὴν σημερινὴν θέσιν Βοῦλα), καθὼς δὲ μερικοὶ λέγουσι καταγομένην ἐκ τοῦ [δήμου] Κολλυτοῦ [τοῦ κειμένου μεταξὺ παλαιῶν σφαγίων καὶ φυλακῶν Συγγροῦ] **δούλην ἀπὸ τὴν Θράκην** (=Θρακίαν· πρβλ. τὸ ποτὲ λεγόμενον Ἀνδριώτισσαν) πωλοῦσαν στεφάνους, ἧτις ὠνομάζετο Φύη, **μιμηθεὶς τὸν στολισμὸν τῆς θεᾶς [Ἀθηνᾶς]** (δηλ. στολίσας αὐτὴν οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται ὁμοία τῇ Ἀθηναῖα = ἀπομιμησάμενος τῷ κόσμῳ) εἰσήγαγεν [ὁ Μεγακλῆς] ταύτην μετ' αὐτοῦ· καὶ οὕτω ὁ μὲν Πεισίστρατος **εποχούμενος ἐπὶ πολεμικοῦ ἄρματος** (=ἐφ' ἄρμα-

τος (=ἐπί ἄρματος) εἰσήχθητο εἰς τὴν πόλιν, ἐνῶ πλησίον αὐτοῦ Ἰσταιο δροθία μὲ πλήρη πανοπλιαν ὡς παραιβάτις ἡ γυνή (=παραιβατούσης τῆς γυναικός), οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει μετὰ σεβασμοῦ χαρερίζοντες (=προσκυνοῦντες) ὑπεδέχοντο [αὐτοὺς] μετὰ θανασμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΤΟΝ

Β' Ἐξῶσις καὶ κάθοδος τοῦ Πεισειστράτου

§ 1. Ἡ μὲν λοιπὸν πρώτη ἐπιστροφή εἰς τὴν πατρίδα ἐκ τῆς ἐξορίας ἐγένετο κατὰ τοιοῦτον τρόπον. Μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν ἐξωρίσθη διὰ δευτέραν φορὰν κατὰ τὸ ἔβδομον περίπου (=μάλιστα) ἔτος μετὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον ἀπὸ τῆς ἐξορίας· διότι δὲν ἐκρατήθη (διειρηθήθη) ἐν τῇ ἀρχῇ πολὺν χρόνον, ἀλλὰ φοβηθεὶς ἀμφοτέρας τὰς πολιτικὰς μερίδας (=τὰς στάσεις) [τοῦ Μεγακλέους καὶ Λυκούργου, αἵτινες καὶ αὐτὶς ἠνώθησαν πρὸς κοινὴν ἀντίστασιν] κρυφίως ἐξῆλθε ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἔφυγεν.

§ 2. γεν (=ὑπεξῆλθε). Καὶ πρῶτον μὲν ἴδρυσεν ἀποικίαν ἐν θέσει ὄχυρᾶ (=συνώκισε χωρίον) πλησίον τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου), ἣτις [ὄχυρὰ θέσις παρὰ τὸ Καρὰ Μπουρνοῦ τῆς Θεσσαλονίκης κειμένη] καλεῖται Ῥαίηλος, ἀπὸ ἐκεῖ δὲ ἐπέρασε (: μετέβη=παρῆλθε) εἰς τοὺς περὶ τὸ Παγγαῖον [ὄρος] τόπους, ὁπόθεν πλουτίσας (=χορηματισάμενος) καὶ προσλαβὼν μισθοφόρους στρατιώτας, ἀφοῦ ἦλθεν ἐκ δευτέρου (=πάλιν) εἰς τὴν Ἐρέτριαν [ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ συννοῆται μετὰ τὰ τῶν διακρίων καὶ εὐκόλως νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς τὴν Ἀττικὴν] κατὰ τὸ ἐνδέκατον ἔτος [ἦτοι τῷ 536 π. Χ.], τότε πρῶτον διὰ τῆς βίας ἐπεχείρει νὰ ἀνακίση (=ἵνασώσασθαι) τὴν ἐξουσίαν, ἐνῶ συνέπρατον μετ' αὐτοῦ προθύμως πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, μάλιστα δὲ οἱ Θηβαῖοι καὶ ὁ Λύγδαμις ὁ ἐκ Νάξου; προσέτι δὲ οἱ τῆς τάξεως τῶν ἱππέων οἱ κυβερνῶντες ἐν Ἐρετρία τὰ τῆς πόλεως (ἦ; οἱ-§ 3 τινες ἐκυβέρων τὴν Ἐρέτριαν). Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησεν εἰς τὴν μάχην τὴν γενομένην πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς Παλληνίδος

Ἀθηνᾶς (=τὴν ἐπὶ Παλληνίδι μάχην), [ὅπερ ἔκειτο πλησίον τοῦ Πεντελικοῦ παρατὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπὸ Μαραθῶνος εἰς Ἀθήνας] καὶ κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν καί, ἀφοῦ ἀφῆρσεν ἀπὸ τούς πολίτας τὰ ὄπλα, κατεῖχε **τώρα τέλος πάντων** (=ἤδη) τὴν ἐξουσίαν ὡς τύραννος (βασιλεὺς) **ἀσφαλῶς** (=βεβαίως) καὶ § 4. ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν Νάξον ἐγκατέστησεν [ἐκεῖ] ἄρχοντα τὸν Λύδαμιν. Ἀφῆρσεν δὲ τὰ ὄπλα τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἐνεργήσας **στραιωτικὴν ἐπιθεώρησιν** (=ἐξοπλισίαν) ἐν τῷ περὶ τὸ Θησεῖον χώρῳ (πλατεῖα) **ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ [πρὸς τὴν συνέλευσιν τοῦ ἐνόπλου τούτου σώματος]** (=ἐκκλησιάζειν καὶ ἐπὶ μικρὸν χρόνον ἠγόρευεν. Ἐπειδὴ δὲ [οἱ ἔνοπλοι οὗτοι] δυσχυρίζοντο ὅτι δὲν ἀκούουσιν εὐκρινῶς [τὰ πρὸς αὐτούς λεγόμενα], προέτρεψεν αὐτούς νὰ ἀναβῶσι μαζύ του **εἰς τὰ προπύλαια [τῶν Πελασγικῶν τειχῶν] τῆς ἀκροπόλεως [καὶ οὐχὶ τὰ νῦν σφζόμενα τοῦ Περικλέους τὰ ὕστερον ἐγεθθέντα]** (=πρὸς τὸ πρόπυλον τῆς ἀκροπόλεως), ἵνα **γίγη μᾶλλον ἀκουστικῶς** (=γεγωνῆ μᾶλλον). Ἐν ᾧ δὲ ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ ἀγορεύῃ [ἐν τοῖς προπυλαίοις] ἀφαιρέσαντες οἱ πρὸ τοῦτο τεταγμένοι τὰ [ἀποθεθειμένα ἐν τῷ πρὸ τοῦ Θησείου χώρῳ] ὄπλα καὶ ἀφοῦ κατέκλησαν αὐτὰ εἰς τὰ πλησίον τοῦ Θησείου οἰκήματα, **ἀνήγγειλαν τοῦτο** (=διεσήμηναν) ἐλθόντες πρὸς τὸν Πεισίστρατον. Οὗτος δέ, ἀφοῦ συνεπλήρωσε τὴν ἄλλην του ἀγόρευσιν εἶπε καὶ τὸ γεγονός περὶ τῶν ὄπλων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττωνται οὔτε νὰ στενοχωρῶνται, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀπέλθωσι [τοῦ τόπου τῆς συνελεύσεως, δηλ. τῶν προπυλαίων] **νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὰς ἰδιαιτέρας τῶν ἐργασίας** (=ἐπὶ τῶν ἰδίων εἶναι), αὐτὸς δὲ [εἶπεν] ὅτι θὰ λάβῃ φροντίδα δι' ὅλας τὰς δημοσίας ὑποθέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

γ' Ἡ Πεισιστράτου διοίκησις

§ 1. Ἡ μὲν λοιπὸν **τυραννικὴ** (βασιλικὴ) ἐξουσία τοῦ Πεισι-

στράτου καὶ ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεώς της κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον § 2. πον ἰδρῦθη καὶ τόσας πολλὰς μεταβολὰς ἔλαβε. **Ἐνήργει δὲ τὴν διοίκησιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων** (=διώκει δὲ τὰ περὶ τὴν πόλιν) ὁ Πεισίστρατος, καθὼς ἀκριβῶς ἔχει λεχθῆ [ὑπ' ἐμοῦ] **κατὰ μειριοπαθῆ τρόπον** (ἢ: δικαίως=μετρίως) καὶ μᾶλλον **κατὰ τρόπον, καθ' ὃν διοικοῦνται αἱ δημοκραταί (πολιτεῖαι)** (=πολιτικῶς) παρὰ κατὰ τὸν τρόπον, τὸν ὅποιον συνήθως οἱ τύραννοι μεταχειρίζονται (**ἀπολυταρχικῶς**=τυραννικῶς)· διότι καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἦτο φιλάνθρωπος καὶ **πρᾶος** (: ἡμερος) καὶ εἰς ὑπόπιπτοντας εἰς παραβάσεις **πρόθυμος εἰς τὸ νὰ παρέχη συγγνώμην** (=συγγνωμονικὸς) καὶ **μάλιστα** (=καὶ δὴ καὶ) εἰς τοὺς ἀπόρους **ἔδιδεν ἄνευ τόκου χρηματικὰς προκαταβολὰς** (=προεδάνειζε) **διὰ τὰς γεωργικὰς αὐτῶν ἀσχολίας** (=πρὸς τὰς ἐργασίας), ὥστε νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς διατροφὴν αὐτῶν ἐκ τῆς γεωργίας. Τοῦτο δὲ ἔκαμνε διὰ δύο [πολιτικῶν] λόγους· 1) ἵνα μήτε ἐν τῇ πόλει διαμένωσιν, ἀλλ' εὐρίσκωνται διεσπαρμένοι εἰς τοὺς ἀγροὺς· καὶ 2) ὅπως **ὄντες εὐποροὶ κατὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα** (ἢ: ἔχοντες τὰ ἀρκοῦντα =εὐποροῦντες τῶν μετρίων) καὶ **προσηλωμένοι (προσκεκολλημένοι) εἰς τὰς ἰδιωτικὰς τῶν ἐργασίας** (=καὶ πρὸς τοῖς ἰδίοις ὄντες) μήτε ἐπιθυμῶσι μήτε **εὐκαιρῶσι** (=σχολάζωσι) § 4. νὰ φροντίζωσι διὰ τὰ πολιτικὰ πράγματα. Συγγρόνως δὲ **εἶχε τὸ συμφέρον** (=συνέβαινε αὐτῷ) νὰ γίνωνται μεγαλύτεραι καὶ αἱ πρόσοδοι καλῶς καλλιεργουμένης τῆς χώρας· διότι § 5. εἰσέπραττεν ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς γῆς παραγομένων (προϊόντων) **τὸ δέκατον** [μέρος] (=δεκάτην [μοῖραν])· **διὰ τοῦτο** (ἦτοι, ἵνα § 6. μήτε ἐν τῇ πόλει διαμένωσι κλ. —διὸ) καὶ συνέστησε (=κατεσκεύασε) τοὺς κατὰ δήμους [περιοδεύοντας] δικαστὰς καὶ αὐτὸς πολλάκις ἐξήρχετο εἰς τὴν [ὑπαιθρον] χώραν **ἐπιθεωρῶν** (ἐποπτεύων) καὶ συμβιβάζων τοὺς ἔχοντας διαφορὰς, ὅπως μὴ καταβαίνοντες εἰς τὴν πόλιν [πρὸς ἐπίλυσιν τῆς διαφορᾶς τὴν ὁποίαν θὰ εἶχον] παραμελῶσι τὰς [γεωργικὰς τῶν] ἐργασίας. § 7. Κατὰ μίαν **δηλαδὴ** (=γὰρ) τοιαύτην γενομένην ἐκδρομὴν

τοῦ Πεισιστράτου λέγουσιν, ὅτι συνέβη τὸ ἐπεισόδιον μετὰ τινος γεωργοῦ, ὅστις ἐκαλλιέργει ἐν τῷ Ὑμητῷ **κτῆμά τι** (=χωρίον), τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα ἐκλήθη «**κτῆμα ἀφορολόγητον**». Διότι ἰδὼν τινα νὰ σκάπηται καὶ νὰ καλλιερῆ ἔδαφος ὅλως πετρῶδες **θαυμάσας** (=διὰ τὸ θαυμάσαι) διέταξε τὸν [συνοδεύοντα αὐτὸν] ὑπηρέτην νὰ ἐρωτήσῃ τί [εἰσόδημα, προϊόν] παρὰ γεται ἐκ τοῦ κτήματος (τόπου). Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν «**πάντα τὰ κακὰ καὶ τὰ ψυχρὰ** (ἦτοι πικρὰ καὶ φαρμάκια) καὶ ἐκ τούτων τὸν κακῶν καὶ ψυχρῶν πρέπει νὰ λάβῃ ὁ Πεισιστρατος τὸ δέκατον». Ὁ μὲν λοιπὸν ἄνθρωπος ἀπεκρίθη [οὕτως] ἀγνοῶν [τὸν Πεισιστρατον], ὁ δὲ Πεισιστρατος εὐχαριστηθεὶς διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν καὶ τὴν φιλεργίαν του ἀπήλλαξεν αὐτὸν § 8. πάσης φορολογίας. **Ὅτε δὲ ἦτο ἀρχὼν [ὁ Πεισιστρατος]** (=κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν) οὐδαμῶς οὐδὲ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἀνησυχεῖ (=παρηνώχλει) τὸν λαόν, ἀλλὰ πάντοτε ἐφρόντιζε νὰ ἐπικρατῇ εἰρήνη καὶ διετήρει τὴν ἡσυχίαν· διὰ τοῦτο καὶ πολλάκις **εἶχον θέμα κοινῆς ὀμιλίας** (ἢ: ἐν τοῖς λόγοις ἐπανελάμβανον =ἐθρούλου) ὅτι **ἡ τυραννίς** (: ἡ βασιλεία) τοῦ Πεισιστράτου ἦτο **ὁ χρυσοῦς αἰὼν** (=ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος)· διότι συνέβη κατόπιν, ὅτε διεδέχθησαν [τὴν ἀρχὴν] οἱ υἱοὶ του νὰ ἀποβῇ πολὺ τραχυ- § 9. τέρα ἢ διοικήσεις. Σπουδαιότατον δὲ πάντων **τῶν μετ' ἐπαινων λεγομένων** (=τῶν ἐπαινουμένων) [περὶ τοῦ Πεισιστράτου] ἦτο τὸ ὅτι ἦτο κατὰ τὴν συμπεριφορὰν του εὐπροσήγορος (=δημοτικὸς) καὶ φιλάνθρωπος. Διότι καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἠθέλε νὰ διοικῇ ὅλα συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους, μὴ παρέχων εἰς τὸν ἑαυτὸν του **πλείονα δικαιώματα** (=πλεονεξίαν), καὶ μίαν φορὰν καταμνηθῆναι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ φόνον, αὐτὸς μὲν **προσῆλθεν** (=ἀπήντησε) [εἰς τὸ δικαστήριον], ἵνα ἀπολογηθῇ, ὁ δὲ **καταμνηνύσας** (=ὁ δὲ προσκαλεσάμενος) φοβηθεὶς δὲν **παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον** (=ἔλιπε [τὴν δίκην]) § 10. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμεινεν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ ὁσάκις ἐξωρίζετο, πάλιν ἀνελάμβανε εὐκόλως [τὴν ἐξουσίαν]. Διότι ἠθέλον τοῦτο (τὸ νὰ ἀναλαμβάνῃ δηλ. αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν)

οὐ περισσότεροι (=οὐ πολλοὶ) καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς καὶ ἀπὸ τὸν λαόν, διότι ἐκείνους μὲν [τοὺς ἐπιφανεῖς] διὰ τῶν φιλικῶν συναναστροφῶν προσείλκυε πρὸς ἑαυτὸν (=προσῆγετο), τοὺτους δὲ τοὺς τοῦ λαοῦ διὰ τῆς συνδρομῆς του εἰς τὰ ἰδιωτικά των πράγματα καὶ ἦτο φύσει κατάλληλος καὶ διὰ τὰ δύο (=καὶ ἐπεφύκει καλῶς πρὸς ἀμφοτέρω, τ'. ἔ. τὰς τε ὀμιλίαις καὶ τὰς εἰς § 11. τὰ ἴδια βοηθείαις). Ἦσαν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους (: εἶχον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι) οἱ περὶ τυράννων ἀναφερόμενοι νόμοι μειριοπαθεῖς (: ἐπεικειῖς=πρᾶοι) κατ' ἐκείνας τὰς περιστάσεις καὶ οἱ ἄλλοι καὶ μάλιστα (=καὶ δὴ καὶ) ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀναφερόμενος (=καθήκων) πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν (ἴδρουσιν) τῆς τυραννικῆς ἐξουσίας. Εἶχον δηλ. αὐτοὶ [οἱ Ἀθηναῖοι] τὸν ἐξῆς νόμον· «οἱ ἐξῆς νόμοι τῶν Ἀθηναίων εἶναι πατροπαράδοτοι· ἐάν τινες ἐγείρωνται κατὰ τοῦ καθεστῶτος μὲ σκοπὸν νὰ γίνωσι τύραννοι ἢ ἐάν γένηται τις συνεργὸς εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τυραννίδος, νὰ στερεῖται τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ αὐτὸς καὶ ἡ γενεὰ [αὐτοῦ].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

α' Οἱ Πεισιστρατίδαι

§ 1. Ὁ μὲν λοιπὸν Πεισίστρατος ἤρξε μέχρι βαθέος γήρατος (=ἐγκατεγήρασε τῇ ἀρχῇ) καὶ ἀπέθανε [τῷ 528 π. Χ.] ἐξ ἀσθενείας, ὅτε ἀρχὼν [ἐπώνυμος] ἦτο ὁ Φιλόνεως, ἀφ' οὗτου μὲν ἐγένετο πρώτην φορὰν τύραννος ζήσας τριάκοντα καὶ τρία ἔτη, ὅσα δὲ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ διέμεινεν παρὰ ἓν εἴκοσι (ἦτοι α) τυραννίς 561—556 π. Χ. β) τυραννίς 552—550 π. Χ., καὶ γ) 540—528 π. Χ., ἐν ὄλῳ 19 ἔτη), διότι κατὰ τὰ ἐπίλοιπα ἦτο ἐξόριστος. Διὰ τοῦτο καὶ προδήλως φλυαρίας λέγουσιν (=φλυαροῦσιν) οἱ δισχυριζόμενοι ὅτι ὁ Πεισίστρατος ἦτο ἀγαπητὸς (:ἐρωμένος) τοῦ Σόλωνος καὶ ὅτι αὐτὸς εἶχε τὴν στρατηγίαν κατὰ τὸν [πρῶτον] πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς πόλεμον περὶ Σαλαμίνας· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν τοῦτο ἔνεκα τῶν ἡλικιωῶν (:διότι δὲν προσ-

αρμόζονται αὐτὰ πρὸς τὰς ἡλικίας=οὐ γὰρ ἐνδέχεται ταῖς ἡλικίας), εἴαν τις λογαριάζῃ τὸν βίον καὶ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου § 3. χωριστὰ καὶ ἐπὶ τίνος ἄρχοντος [ἐπωνύμου] ἀπέθανε. Ἀφοῦ δὲ ἀπέθανεν ὁ Πεισίστρατος, κατέλαβον τὴν ἐξουσίαν οἱ δύο υἱοὶ του *εἰς προαγωγὴν ὀδηγοῦντες τὴν πολιτείαν* (ἤ: προοδευτικῶς κυβερνῶντες=προάγοντες τὰ πράγματα) κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, [καθ' ὃν καὶ ὁ πατήρ των]. Εἶχε δὲ [ὁ Πεισίστρατος] δύο μὲν υἱοὺς] ἐκ τῆς νομίμου συζύγου, τὸν Ἴππιαν καὶ τὸν Ἴππαρχον, δύο δὲ [υἱοὺς] ἐκ τῆς ἕξ Ἄργους γυναικός, τὸν Ἰοφῶντα καὶ τὸν Ἠγησίστρατον εἰς τὸν ὁποῖον παράνομα (παρατοῦκλι) ἦτο Θεσσαλός. Διότι ὁ Πεισίστρατος *ἐννυμφεύθη δευτέραν γυναῖκα* (=ἐπέγημε) ἕξ Ἄργους θυγατέρα ἀνδρὸς Ἀργείου, ὅστις ὠνομάζετο Γοργίλος, τὴν Τιμώνασσαν, τὴν ὁποίαν πρότερον εἶχε σύζυγόν του ὁ Ἀρχίνος ὁ Ἀμπρακιώτης ἐκ τοῦ γένους τῶν Κυψελιδῶν. Ἐκ τούτου *ἔλαβε χώραν ἐν τῷ μεταξὺ* (=ἐνέστη) καὶ ἡ φιλία [τοῦ Πεισιστράτου] πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ συνεπολέμησαν μετ' αὐτοῦ χίλιοι εἰς τὴν μάχην πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς Παλληνίδος Ἀθηνᾶς, ὀδηγήσαντος αὐτοὺς (τοὺς Ἀργεῖους) [ἐκεῖ] τοῦ Ἠγησιστράτου [ἀδελφοῦ πιθανῶς τῆς Τιμώνασσης]. Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ Πεισίστρατος ἐννυμφεύθη τὴν Ἀργεῖαν γυναῖκα ἄλλοι μὲν *μετὰ τὴν πρώτην ἐξουσίαν* (ἤ: ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν ἐξωρίσθη), ἄλλοι δὲ ἐνῶ κατεῖχε τὴν ἐξουσίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

β' Συνωμοσία κατὰ τῶν Πεισιστρατιδῶν

§ 1. *Ἦσαν δὲ κύριοι* (ἤ: εἶχόν δὲ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν) μὲν τῶν [τῆς πολιτείας] πραγμάτων [ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Πεισιστράτου] ὁ Ἴππιος καὶ ὁ Ἴππαρχος *ἐνεκα τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν [ὡς νομίμων καὶ γνησίων τέκνων]* (=διὰ τὰ ἀξιώματα) καὶ ἐνεκα τῆς [μεγαλύτερας] ἡλικίας των· ὁ δὲ Ἴππίος ἐπειδὴ ἦτο μεγαλύτερος κατὰ τὴν ἡλικίαν [ἀπὸ τοῦ Ἴππαρχου] *καὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα τεχνίτης εἰς τὴν πολιτικὴν* (ἤ: καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἐκ φύσεως πολιτικὴν ἐπιδεξιότητα=καὶ τῆ

φύσει πολιτικός) καὶ *συνετός* (=ἔμφρων) εἶχε τὴν ἐποπτεῖαν τῆς κυβερνήσεως· ὁ δὲ Ἴππαρχος ἦτο *φίλος τῶν παιδιῶν καὶ διασκεδάσεων* (=παιδιώδης) καὶ *ἐπιρρεπὴς εἰς ἔρωτας* (=ἔρωτικός) καὶ *φίλος τῶν καλλιτεχνικῶν τέρψεων* (=φιλόμουσος) (καὶ οὗτος ἦτο, ὅστις ἔστειλε καὶ προσεκάλεσε τὸν [Τήιον] Ἀνακρέοντα (=τοὺς περὶ Ἀνακρέοντα ἀπλῆ περιφρασεις) καὶ Σιμωνίδην [τὸν Κεῖον] καὶ τοὺς ἄλλους [ὄνομαστοὺς] ποιητὰς [ὡς τὸν Λᾶσον τὸν Ἐρμιονέα, τὸν διθυραμβοποιὸν]. Ὁ Θεσσαλὸς (:ὁ Ἡγησίστρατος) δὲ [ἦτο] πολὺ νεώτερος καὶ *κατὰ τὴν συμπεριφορὰν* (=τῷ βίῳ) αὐθάδης καὶ ἀλαζῶν *ἐνεκα τοῦ ὀλοίου* [ἐλαττώματος] (=ἀφ' οὗ γεν. οὐδ.) καὶ συνέβη νὰ γίνῃ εἰς αὐτοὺς ὁ *πρωταίτιος* (=τὴν ἀρχὴν) ὄλων τῶν δυσαρέστων συμβάντων. Διότι *ἀγαπήσας ἐρωτικῶς* (=ἔρασθεις) τὸν Ἀρμόδιον καὶ *ἀποτυγχάνων ἐντελῶς τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας* (ἢ: καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὸν φίλον) δὲν συνεκράτει τὴν ὀργὴν του, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα *ἐξεδήλου [τὴν ὀργὴν του]* (=ἐνεσημαίνετο) *μετὰ πικρίας* (=πικρῶς) καὶ *τέλος* (=:ὁ τελευταῖον ἐπιρρ.), ὅτε ἔμελλε ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ (τοῦ Ἀρμοδίου) νὰ εἶναι ὡς κληρονομία παρθένος κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων, παρημποδίσεν αὐτὴν [νὰ μετάσχη τῆς ἐορτῆς, ἐνῶ εἶχεν ἐκλεχθῆ πρὸς τοῦτο], ἐκτοξεύσας διὰ φράσεων τινων κατὰ τοῦ Ἀρμοδίου τὸν ὑβριστικὸν ὑπαινιγμὸν *ὅτι δῆθεν ἦτο διεφθαρμένος* (: κίναιδος= ὡς μαλακὸν ὄντα), *ἐκ τούτου [τοῦ ἐπεισοδίου]* (= ὅθεν) συνέβη ἕξαφθεις (παροργισθεῖς) ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων *νὰ παρασκευάσωσι τὴν γνωστὴν προᾶξιν* (δηλ. τὴν *συνωμοσίαν*) (=πράττειν τὴν προᾶξιν) διὰ τῆς συμμετοχῆς [εἰς τὸ § 3, πραξικόπημα. τοῦτο] πολλῶν. *Ἐνῶ δὲ πλέον κατεσκόπευον* (=ἤδη δὲ παρατηροῦντες) ἐκ τῆ ἀκροπόλει κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων τὸν Ἴππιαν (διότι οὗτος κατὰ τύχην μὲν ἦτο ἐπὶ τῆς ὑποδοχῆς τῆς Παναθηναϊκῆς ἱεραῆς πομπῆς, ὁ δὲ Ἴππαρχος [κατὰ τύχην] ἦτο ὁ ἐπὶ τῆς ἐκκινήσεως τῆς πομπῆς) ἰδόντες τινὰ ἐκ τῶν συμμετόχων τῆς συνωμοσίας *νὰ συνδιαλέγεται φιλικῶς* (=φιλανθρώπως ἐντυγχάνοντα) μετὰ τοῦ Ἴππιου καὶ

νομίσαντες (ὑποπτευθέντες) ὅτι [ὁ μεθ' οὗ συνωμίλει ὁ Ἰππίας] κατήγγειλε [τὴν προᾶξιν], θέλοντες νὰ πράξωσι τι ἄξιον λόγου πρὸ τῆς συλλήψεως [ἦν ἀνέμενον, διότι ἐνόμιζον ὅτι εἶχον προδοθῆ] κατελθόντες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως [ὁ Ἀρμόδιος δηλ. καὶ ὁ Ἀριστογείτων] **καὶ προβάντες εἰς τὴν προᾶξιν** (ἤ: ξεσπαθώσαντες) **πρὸ τῶν ἄλλων συνωμοτῶν** (=καὶ προεξαναστάντες τῶν ἄλλων) τὸν μὲν Ἰππαρχον, **ἐνῶ ἔτακτοποιεῖ ὡς κοσμητῶρ** (=διακοσμοῦντα) τὰ τῆς θρησκευτικῆς πομπῆς παρὰ τὸ Λεωκό-§ 4. ρειον [ιερόν] ἐφόνευσαν, κατέστρεψαν δὲ τὸ ὄλον συνωμοτικὸν κίνημα. Ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ μὲν Ἀρμόδιος ἀμέσως ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν δορυφόρων, ὁ δὲ Ἀριστογείτων κατόπιν, ἀφοῦ συνελήφθη καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον **ἐβασανίσθη** (ἐκακοποιήθη). Κατηγόρησε δὲ [ὁ Ἀριστογείτων] **κατὰ τὸν χρόνον τῶν βασάνων** (ὅτε ἐβασανίζετο=ἐν ταῖς ἀνάγκαις) πολλούς, οἵτινες ἦσαν καὶ κατὰ τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν τάξεων τῶν εὐγενῶν καὶ φίλοι πρὸς τοὺς τυράννους. [Καὶ ἔπραξε τοῦτο ὁ Ἀριστογείτων], διότι οἱ τύραννοι δὲν ἠδύναντο **εὐθύς** (=παραχοῆμα) **νὰ εὗρωσι** (=λαβεῖν) οὐδὲν ἵχνος τῆς συνωμοσίας, **ἀλλ' ἡ φερομένη παράδοσις** (=ὁ λεγόμενος λόγος), ὅτι ὁ Ἰππίας, **ἀφοῦ διέταξε τοὺς μετέχοντας τῆς πομπῆς νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα καὶ νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπ' αὐτῶν** (=ἀποστήσας ἀπὸ τῶν ὄπλων), συνέλαβεν ἐπ' αὐτοφόρῳ ἐκείνους οἵτινες εἶχον τὰ ἐγχειρίδια, δὲν εἶναι ἀληθής: διότι τότε δὲν ἐτέλουν τὴν πομπὴν **ἐνόπλιως** (=μεθ' ὄπλων), ἀλλὰ βραδύτερον **καθιέρωσε** (=κατεσκεύασε) τοῦτο § 5. ὁ λαός [Ὁ δὲ Ἀριστογείτων] κατηγόρει [ὡς συνωμότας] τοὺς φίλους τοῦ τυράννου, καθὼς μὲν λέγουσιν οἱ δημοκρατικοὶ ἐπίτιδες, ἵνα διαπράξωσιν ἀσεβῆ προᾶξιν [καταδικάζοντες καὶ φονεύοντες ἀθῶους] συγχρόνως καὶ ἵνα ἐξασθενήσωσι [κατὰ τὴν ἰσχύν των] φονεύοντες τοὺς ἀθῶους καὶ φίλους αὐτῶν, καθὼς δὲ μερικοὶ λέγουσι κατήγγελλεν οὐχὶ πλαστὰ λέγων, ἀλλὰ τοὺς **ἀληθῶς γινωρίζοντας [τὴν συνωμοσίαν] καὶ συμμετέχοντας αὐτῆς** (=τοὺς συνειδότας). Καὶ τέλος, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο, **ἂν καὶ πᾶν μέσον μετήρχετο** (=πᾶν ποιῶν), νὰ ἀποθάνη, ὑποσχεθεῖς

ὅτι δῆθεν θὰ καταγγείλῃ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἰφοῦ ἔπεισε τὸν Ἰππίαν νὰ δώσῃ τὴν δεξιὰν χεῖρα πρὸς τὸν ἑαυτὸν του (τὸν Ἀριστογείτονα δηλ.) *χάριν ἐγγυήσεως*, [ὅτι δὲν θὰ τὸν τιμωρήσῃ], ὅτε ἔλαβεν αὐτήν, ὀνειδίσας τὸν τύραννον ὅτι ἔχει δώσει τὴν δεξιὰν εἰς τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοῦ του, τόσον ἐξηρέθισε τὸν Ἰππίαν, ὥστε [οὗτος ἐκμανεῖς] ὑπὸ τῆς ὀργῆς δὲν ἐκοράτησε τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλ' ἀνασύρας τὴν μάχαιράν του [ἐκ τῆς θήκης] ἐφόρευεν αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Κατάλυσις τῆς τυραννίδος

§ 1. Κατόπιν δὲ τούτων τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ εἶναι ἡ τυραννὶς πολὺ σκληροτέρα· καὶ βεβαίως διὰ τὸ ὅτι εἶχε φονεύσει καὶ ἔξορισει πολλοὺς λαμβάνων ἐκδίκησιν χάριν τοῦ ἀδελφοῦ του ἦτο πρὸς πάντας *δύσπιστος* (=φιλύποπτος=ἄπιστος) καὶ

§ 2. *φαρμακερός* (=ἔθρικὸς=πικρὸς). Κατὰ τὸ τέταρτον δὲ περίπου ἔτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰππάρχου, ἐπειδὴ ἡ ἐν τῇ πόλει θέσις του ἦτο δυσάρεστος, ἐπεχείρησε νὰ περιβόλλῃ διὰ τείχους [τῷ 511—510 π. Χ] τὴν Μουνηχίαν, ἵνα μετοικῶν ἐγκαθιδρυθῇ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἐνῶ δ' ἠσχολεῖτο εἰς ταῦτα, ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Κλεομένους βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων, διότι χρησιμοὶ ἐδίδοντο ἐκάστοτε εἰς τοὺς Λάκωνας νὰ προσπαθῶσι νὰ

§ 3. καταργήσωσι τὴν τυραννίδα διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Οἱ ἐξόριστοι, τῶν ὁποίων *ἀρχηγοὶ ἦσαν* (=προεστῆμεσαν) οἱ Ἀλκμεωνίδαι [καὶ οἵτινες διετέλουν φυγάδες ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ Πεισίστρατος ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὴν τυραννίδα], αὐτοὶ μὲν *διὰ τῶν ἰδίων τῶν μέσων* (=δι' ἑαυτῶν) δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπανέλθωσιν ἐκ τῆς ἐξορίας, ἀλλὰ πάντοτε *ἀπεύγχανόν* (=προσέπταιον), διότι καὶ εἰς τὰ ἄλλα *τὰ ὁποῖα ἐπεχείρουν* (=οἷς ἐπραττον=ἃ ἐπραττον) ἔλξις *ἀπεύγχανον ἐντελῶς* (=διεσφάλλοντο) καὶ ἀφοῦ ὀχύρωσαν ἐν τῇ χώρᾳ (δηλ. ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸ χωρίον Λειψύδριον τὸ ὁποῖον εὗρισκετο εἰς ὕψωμα τῆς Πάρνηθος, εἰς τὸ ὁποῖον

τινὲς τῶν ἐν τῇ πόλει ἐξεληθόντες ἐκ τῆς πόλεως (= τῶν ἐκ τοῦ ἄστεως = τῶν ἐν τῷ ἄστει ἐκ τοῦ ἄστεως) ἦλθον ὁμοῦ μετὰ τῶν φυγάδων (= συνεξῆλθον), πολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν τυράννων ἐξηγαγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσι (= ἐξεπολιορκήθησαν). Ὅθεν κατόπιν [οἱ Ἀθηναῖοι] ἀναφερόμενοι (ἢ: κάμνοντες ὑπαιγιμόν) εἰς ταύτην τὴν συμφορὰν ἔψαλλον εἰς τὰ συμποσιακὰ αὐτῶν ἄσματα.

« Ἄχ Λειψύδρων τὸ προδῶσαν τοὺς συντρόφους, ὁποῖους ἄνδρας κατέστρεψας καὶ ἀνδρείους κατὰ τὸ μάχεσθαι (: ἱκανοὺς γιὰ πόλεμον) καὶ εὐγενεῖς, οἷινες τότε ἔδειξαν, ὁποῖων πατέρων ἦσαν [τέκνα] ». Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπετύγχανον εἰς ὅλα τὰ ἄλλα οἱ Ἀλκμεωνίδαι, ἀνέλαβον ἐργολαβικῶς (= ἐμισθώσαντο) οὗτοι νὰ οἰκοδομήσωσι τὸν ἐν Δελφοῖς ναόν, ὁπόθεν ἔσχον ἀφθονίαν χρημάτων (: ἐκέρδισαν χρήματα = εὐπόρησαν) ὥστε νὰ ἐπιτύχωσι [διὰ τούτων δηλ. τῶν χρημάτων] τὴν βοήθειαν τῶν Λακῶνων. Ἡ δὲ Πυθία προέτεινε (= προέφερε) ἐκάστοτε εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὁσάκις οὗτοι ἐξήτουν [παρ' αὐτῆς] χρησμόν (= χρηστηριαζομένους) νὰ ἐλευθερώσωσι τὰς Ἀθήνας μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν (= εἰς τοῦθ' ἕως) ἔπεισε (= προύτρεψε) τοὺς Σπαρτιάτας [νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν], ἂν καὶ οἱ Πεισιστρατίδαι συνεδέοντο διὰ δεσμῶν φιλοξενίας πρὸς αὐτοὺς συνετέλει (= συνεβάλλετο) δὲ κατὰ μέγα μέρος (= οὐκ ἐλάττω μοῖραν) εἰς τὴν προθυμίαν τῶν Λακεδαιμονίων [πρὸς τὸ βοηθῆσαι τοὺς Ἀθηναίους] ἢ φιλίαν τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ Πεισιστρατίδαι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους [οἵτινες ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Σπαρτιατῶν διὰ τὴν Θυρέαν]. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν λοιπὸν ἀπέστειλαν διὰ θαλάσσης τὸν Ἀγχίμολον μετὰ (= ἔχοντα) στρατοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐνίκηθη καὶ ἐφρονεύθη, διότι ἦλθεν εἰς βοήθειαν [τῶν Πεισιστρατιδῶν] ὁ Θεσσαλὸς Κινέας μετὰ χιλίων ἰπέων, ὀργισθέντες καὶ διὰ τὸ συμβᾶν (= προσοργισθέντες τῷ γενομένῳ) [οἱ Λακεδαιμόνιοι] ἔξαπέστειλαν τὸν βασιλέα Κλεομένην διὰ ξηρᾶς μετὰ μεγαλυτέρου στρατοῦ (= ἔχοντα μείζω στόλον).

ὅστις ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς ἵππεις τῶν Θασσαίων, οἵτινες ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀποκλείσας στενωπῶς (=κατακλήσας) τὸν Ἴππῖαν εἰς τὸ [περὶ τὴν ἀκρόπολιν περικτιστον] τεῖχος τὸ λεγόμενον πελαργικὸν ἐπολιόρ-
 § 6. κει [αὐτὸν] ἔχων τὴν βοήθειαν τῶν [δημοκρατικῶν] Ἀθηναίων. Ἐνῶ δὲ αὐτὸς ἐπολιόρκει [τὸν Ἴππῖαν] (=προσκαθημένου δι' αὐτοῦ [τῷ Ἴππῖα]) συνέπεσε νὰ συλληφθῶσι οἱ υἱοὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν κρυφίως ἐξερχόμενοι (=ὑπεξιόντας)· ὅτε δ' οὗτοι (οἱ παῖδες) συνελήφθησαν (=ὦν=τούτων δὲ+ληφθέντων) [οἱ Πεισιστρατίδαι] *συνθηκολογήσαντες* (=ὁμολογίαν ποιησάμενοι) ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ διασώσωσι τὰ τέκνα των καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν μετακομίσαντες ἔξω τῶν Ἀθ-νῶν τὰ πράγματα των παρέδωκαν τὴν ἀκρόπολιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους [τῷ 510 π. Χ.] ἐπὶ [ἐπωνύμιου] ἄρχοντος Ἀρπακτίδου, *διατηρήσαντες* (=κατασχόντες) τὴν *τυραννικὴν ἀρχὴν* (βασιλείαν) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των δέκα ἐπτὰ *περίπου* (=μάλιστα) ἔτη, ἐν συνόλω δὲ μετὰ τῶν ἐτῶν κατὰ τὰ ὅποια ὁ πατὴρ ἦτο ἄρχων τεσσαράκοντα ἐννέα (ἢ: πενήτηκοντα μείον ἐνός).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Κλεισθένης

§ 1. Ἀφοῦ δὲ κατηγορήθη ἡ τυραννίς, *ἀντιγωνίζοντο κομματικῶς* (=ἐστιασίζον) πρὸς ἀλλήλους [χάριν τῆς ἔξουσίας] ὁ [εὐπατρίδης] Ἰσαγόρας, ὁ υἱὸς τοῦ Τεισάνδρου, ὅστις ἦτο φίλος τῶν τυράννων καὶ ὁ Κλεισθένης ὁ καταγόμενος ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀλκμεωνιδῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κλεισθένης ἦτο ἀσθενέστερος [τῶν πολιτικῶν του ἀντιπάλων] ὡς πρὸς τοὺς [ὀλιγαρχικοὺς] *πολιτικοὺς συλλόγους* (=ταῖς ἐταιρείαις· πρβλ. συλλόγους ἐπιστράτων), [οὗτος] *προσείλκυσε πρὸς ἑαυτὸν* (=προσεταιρίσθη) τὸν λαόν, ἐπιτρέπον εἰς τοῦτον τὴν διεύθυνσιν τῶν πολιτικῶν
 § 2. πραγμάτων. Ὁ δὲ Ἰσαγόρας μειονεκτῶν κατὰ τὴν πολιτικὴν δύναμιν, *καλέσας εἰς βοήθειαν* (=ἐπικαλεσάμενος) τὸν

Κλεομένην, ὅστις ἦτο φίλος αὐτοῦ ἐκ φιλοξενίας, **ἔπειοεν συναμα αὐτὸν** (=συνέπεισε) **νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς ἐναγεῖς** (=ἐλαύνειν τὸ ἄγος), διότι **ἐνομίζετο** (ἐπιστεύετο) ὅτι οἱ Ἄλκμεωνίδαι § 3 ἦσαν ἐκ τῶν γενῶν τῶν ἀνοσιουργῶν. **Ὅτε δὲ [ἔνεκα τούτου] ἐξῆλθε [τῆς πόλεως] κρυφίως** (=ὑπεξελθόντος) ὁ Κλεισθένης, ἔλθων ὁ Κλεομένης μετ' ὀλίγων [στρατιωτῶν] **ἀπεδίωκε ὡς ἐναγεῖς** (ἤλαυνε, ἐφυγάδευε τὸ ἄγος=ἠγῆλαται) ἐπτακοσίας **οἰκογενείας** (=οἰκίας) ἐκ τῶν Ἀθηναίων· ἀφοῦ δὲ ταῦτα ἔφερεν εἰς πέρας τὴν μὲν [Σολῶνειον] βουλήν, [ἣτις εἶχεν ἀνιδρυθῆ ὑπὸ τοῦ Κλεισθένους], προσεπάθει νὰ κατηγορήσῃ, τὸν δὲ Ἰσαγόραν καὶ τριακοσίους ἐκ τῶν φίλων του μαζί με αὐτὸν [προσεπαθεῖ] νὰ καταστήσῃ κυρίου τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ βουλή ἀντεστάθη καὶ ὁ λαὸς συνηθροίσθη [πρὸς ἐπίθεσιν], οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεομένην καὶ τὸν Ἰσαγόραν κατέφυγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὁ δὲ λαὸς **καθήμενος πλησίον [τοῦ τείχους, τῶν πυλῶν] ἐπολιόρκει τὴν ἀκρόπολιν** (=προσκαθεζόμενος ἐπολιόρκει), κατὰ δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν τὸν μὲν Κλεομένην καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ πάντας ἀφῆκαν νὰ ἐξέλθωσιν [καὶ ἀπέλθωσι], ἀφοῦ συνωμολόγησαν πρὸς τοῦτο συνθήκην, τὸν δὲ Κλεισθένην καὶ τοὺς ἄλλους ἐξορίστους ἔστειλαν καὶ προσεκάλεσαν [ἵνα ἔλθωσιν § 4. σιν εἰς Ἀθήνας]. Ἀφοῦ δὲ [οὕτως] ὁ λαὸς ἔγινε κύριος τῶν πραγμάτων, ὁ Κλεισθένης ἦτο **ἀρχηγός** (=ἠγεμῶν) καὶ προστάτης τοῦ λαοῦ. Διότι οἱ κυρίως σχεδὸν αἴτιοι τῆς ἐκδιώξεως τῶν τυράννων ἐγένοντο οἱ Ἄλκμεωνίδαι καὶ **ἀδιαλείπτως** (=διετέλεσαν) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑστασίαζον [κατ' αὐτῶν]. Ἀκόμη δὲ πρὸ τῶν Ἀλκμεωνιδῶν ὁ Κῆδων ἐπετέθη κατὰ τῶν τυράννων, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τούτου [ὡς δηλ. ἔψαλλον εὐγνωμονοῦντες καὶ εἰς τοὺς ἐν Λειψυδριῷ πρότερον διακριθέντας ἦρωας] ἐν τοῖς συμποσιακοῖς ἄσμασι.

«**Κέρνα** (=ἔγχει) καὶ τὸν Κῆδωνα, ᾧ ὑπερέτα, καὶ μὴ [τὸν] λησμονήσῃς, **ἀφοῦ** (=εἰ) πρέπει νὰ κερνᾷς τοὺς ἀνδρείους ἄνδρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

β' Αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Κλεισθένου

§ 1. Διὰ τὰς αἰτίας μὲν λοιπὸν ταύτας εἶχεν ἐμπιστοσύνην (=ἐπίστευεν) ὁ λαὸς πρὸς τὸν Κλεισθένην. Τότε δὲ, ἐνῶ προΐστατο τοῦ λαοῦ [ὁ Κλεισθένης], κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος [δηλ. κατὰ τὸ 508—507 π. Χ.] **μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς τυραννίας** (= μετὰ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν), ὅτε ἄρχων [ἐπώνυμος] ἦτο ὁ Ἰσαγόρας, πρῶτον μὲν **καίενεμε ἀδιακρίτως** (=ἀναμείξ) (= § 2. συνένεμε) πάντας εἰς δέκα φυλάς ἀντὶ τῶν τεσσάρων [τῶν ὑπὸ τοῦ Ἴωνος κατασταθεισῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Σόλωνος διατηρηθεισῶν] ἐπιθυμῶν νὰ ἀναμείξῃ [οὕτως αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους], ὅπως μετὰσχωσι περισσότεροὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ πολίτου, **ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ φράσις** (=ᾧθεν ἐλήχθη) **«καὶ τὸ νὰ μὴ γίνεταί διακρίσις φυλῶν** (ἢ: νὰ μὴ ἐξετάζηται ἢ καταγωγὴ τινος κατὰ τὰς [παλαιὰς τέσσαρας] φυλάς=καὶ τὸ μὴ φιλοκρινεῖν) [λελόμενη, ἀναφερομένη] ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον νὰ ἐξετάζωσι τὰ γένη (τὴν καταγωγὴν). Ἐπειτα τὴν βουλήν ἀπετέλεσεν ἐκ πεντακοσίων ἀντὶ τετρακοσίων, [ὄρισας νὰ ἐκλέγωνται] § 3. πεντήκοντα ἕξ ἐκάστης φυλῆς· [μέχρι] δὲ τότε ἦσαν ἑκατὸν [ἕξ ἐκάστης τῶν τεσσάρων φυλῶν]. Διὰ τοῦτο δὲ δὲν **διωργάνωσε** (=συνέταξε) [τὸ σύνολον] εἰς δώδεκα φυλάς, **ἵνα μὴ εἶναι αὐτὸς ὑποχρεωμένος** (=ὅπως μὴ συμβαίῃ αὐτῷ) νὰ διανεμήῃ **ἀνὰ τρία μέρη εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν φυλῶν κατὰ τὰς προὔπαρχούσας τριτῆς** (=κατὰ τὰ προὔπαρχοντα δώδεκα ¹⁾ τῶν φυλῶν)· διότι ἦσαν ἐκ τῶν [προὔπαρχουσῶν τεσσάρων] φυλῶν [τῶν ὑπὸ τοῦ Ἴωνος καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνοικισάντων] δώδεκα ¹⁾3 (=τριτῆς), ὥστε [ἐὰν διωργάνου τὸ σύνολον εἰς δώδεκα § 4. φυλάς] δὲν θὰ συνέβαινε τὸ πλῆθος **νὰ ἀναμειγνύηται** (=νὰ εὐρίσκηται ὅλον εἰς ἓνα δῆμον). Ἐχώρισε δὲ καὶ τὴν χώραν κατὰ δήμους, ὥστε νὰ εἶναι τριάκοντα μέρη, δέκα μὲν δήμους **ἀποτελουμένους ἐκ τοῦ ἄστεως καὶ τῶν περιχώρων** (=τῶν περι

τὸ ἄστν), δέκα δὲ [ἀποτελουμένους ἐκ] τῆς παραλίας [χώρας], δέκα δὲ ἐκ τῆς μεσογείου [χώρας] καὶ ἀφοῦ ταῦτα τὰ μέρη ὠνόμασε τριτῶς, ὥρισε διὰ κλήρου τρεῖς δήμους (τριτῶς) ἵνα σχηματίσωσιν ἐκάστην φυλήν, ὅπως ἐκάστη φυλὴ μετέχη πάντων τῶν τόπων τούτων [ἀνεξαρτήτως τῆς θέσεως τοῦ δήμου]. **Καὶ κατέστησε συνδημότας (: μέλη τοῦ αὐτοῦ δήμου — δημότας ἀλλήλων)** τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἐκάστῳ τῶν ὠρισμένων δήμων (= τῶν δήμων), ἵνα μὴ οἱ δημόται μεταχειριζόμενοι τὴν [ἕως τότε συνήθη] ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς προσηγορίαν φανερώνωσι τοὺς νεωστὶ ἐγγεγραμμένους πολίτας [ὄντας πρότερον τούτους ξένους ἢ μετοίκους ἢ δούλους], ἀλλὰ [ἵνα] μεταχειρίζονται τὴν ἀπὸ τῶν δήμων ἐπίσημον προσηγορίαν (ἦτοι προσθέτοντες τὸ ὄνομα τοῦ σχετικοῦ δήμου). Ὅθεν καὶ ὀνομάζουσι ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ δήμου [εἰς τὸν ὁποῖον § 5. ἕκαστος ἀνήκει] (= ἐκ τῶν δήμων). Συνέστησε δὲ καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν δημάρχων τῶν ὁποίων τὰ καθήκοντα (ἢ δικαιοδοσία—ἐπιμέλειαν) ἦσαν τὰ αὐτὰ μὲ τοὺς πρότερον ναυκράρους. διότι καὶ τοὺς δήμους συνέστησεν ἀντὶ τῶν ναυκραριῶν. Ὀνόμασε δὲ ἄλλους μὲν ἐκτῶν δήμων ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν τοποθεσιῶν [αὐτῶν] ἄλλους δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν ἰδρυτῶν τῶν συνουκισμῶν (= ἀπὸ τῶν κτισάντων)· διότι ἅπαντες [οἱ δήμοι] δὲν ὑπῆρχον πλέον ἐν τοῖς νῦν ὑφισταμένοις χωρίοις (= τοῖς τό- § 6. ποῖς), [ὅθεν πολλοὺς τῶν δήμων ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων ἠρώων ὠνόμασε]. Τὰ δὲ γένη καὶ τὰς φατρίας (ἦτοι τὸ 1)3 τῆς ἀρχαίας φυλῆς) καὶ τοὺς θρησκευτικοὺς θεσμοὺς ἐπέτρεψε νὰ ἔχωσιν ἕκαστος κατὰ τὰ πατροπαράδοτα (: καθὼς ἐκληρονόμησαν ἐκ τῶν προγόνων των). Εἰς δὲ τὰς φυλάς ἔδωκεν ἐκ τῶν προεκλεγέντων [ὑπὸ τοῦ Κλεισθένους ἢ καὶ αὐτῶν τῶν φυλῶν] ἑκατὸν γεναρχῶν τὰ ὀνόματα τῶν δέκα ἕξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοδότησεν ἢ Πυθία (ἦτοι τοῦ Ἐριχθέως, Αἰγέως, Πανδίωνος, Λεῶ, Ἀκάμαντος, Οἰνέως, Κέκροπος, Ἴπποθόωντος, Αἴαντος καὶ Ἀντιόχου: Ἐρεχθίδης—Αἰγίδης— Πανδιονίς— Λεωντίς— Ἀκαμαντίς— Οἰνήϊς—Κεχροπίς—Ἴπποθοωντίς—Αἰαντίς καὶ Ἀντιοχίς),

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἀνάπτυξις τῆς δημοκρατίας—Ὀστρακισμὸς

§ 1. Ἀφοῦ δὲ ἔγιναν ταῦτα τὸ πολίτευμα ἀπέβη πολὺ δημοκρατικώτερον ἢ τὸ τοῦ Σόλωνος· διότι πράγματι συνέβη *οἱ μὲν τύραννοι* (=τὴν μὲν τυραννίδα) *να κατασιήσωσιν ἀφανεῖς* (=ἀφανίσαι) τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος *διὰ τὴν ἀχρησίαν [αὐτῶν]* (=διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι [αὐτοῖς]), ὁ δὲ Κλεισθένης *να θέσῃ ἄλλους νέους νόμους ἀποβλέπων πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ πλήθους* (ἦτοι πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ) (=στοχαζόμενον τοῦ πλήθους), μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐτέθη καὶ ὁ

§ 2. νόμος περὶ τῆς δι' ὀστράκων ἐξουσίας. Πρῶτον μὲν λοιπὸν κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος μετὰ ταύτην τὴν πολιτικὴν *μεταρρύθμισιν* (=κατάστασιν) ἐπὶ τοῦ [ἐπώνυμου] ἄρχοντος Ἐρμοκρέοντος [ἦτοι τῷ 501 π. Χ.] *συνέταξαν τὸν ὄρκον* (=ἐποίησαν τὸν ὄρκον) διὰ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, τὸν ὁποῖον ἀκόμη καὶ τῶρα ὀμνύουσιν οἱ βουλευταί. Ἐπειτα τοὺς στρατηγούς ἐξέλεγον κατὰ φυλάς, ἕξ ἐκάστης φυλῆς ἓνα, ὅλου δὲ τοῦ στρατεύματος ἄρχηγός

§ 3. ἦτο ὁ πολέμαρχος. Κατὰ τὸ δωδέκατον δὲ ἔτος μετὰ ταῦτα νικήσαντες εἰς τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ὅτε [ἐπώνυμος] ἄρχων ἦτο ὁ Φαίνιππος, *μετὰ πάροδον δύο ἐτῶν* (=διαλιπόντες ἔτη δύο) μετὰ τὴν νίκην, ἐπειδὴ πλέον ὁ δῆμος ἠσθάνετο ἰσχυρὰν [ἔνεκα τῆς κατὰ βαρβάρων νίκης], τότε διὰ πρώτην φορὰν ἐφήρμοσαν τὸν νόμον, τὸν περὶ ὀστρακισμοῦ, ὅστις ἐνομοθετήθη, *διότι ὑπόπιενον τοὺς ἰσχυρισμούς* (=διὰ τὴν ὑποψίαν τῶν ἐν ταῖς δυνάμεσι) [εἴτε λόγῳ τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, εἴτε λόγῳ τῆς προσωπικότητος αὐτῶν], διότι ὁ Πεισίστρατος, ἐνῶ ἦτο *ἄρχηγός τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος* (=δημαγωγός) καὶ στρατηγός, ἐγένετο

§ 4. [ἔπειτα] *τύραννος* (βασιλεύς). Καὶ πρῶτος δι' ὀστράκων ἐξωρίσθη ὁ ἐκ τῶν συγγενῶν ἐκείνου [τοῦ Πεισιστράτου] Ἴππαρχος, ὁ υἱὸς ταῦ Χάρμου, ἐκ τοῦ δήμου Κολλυτοῦ, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου καὶ κυρίως τὸν νόμον ἐκείνον ἔθεσεν ὁ Κλεισθένης θέλων *να διώξῃ αὐτὸν [ἐκ τῆς πόλεως]*. Διότι οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς φίλους τῶν τυράννων, ὅσοι *δὲν ἤθελον συμμετάσχει τῶν ἀδικμάτων* κατὰ τὰς ταραχάς, ἐπέτρεπον *να κατοικῶσιν ἐν τῇ πόλει κατὰ τὴν συνήθη τοῦ δήμου ἐπιείκειαν* (=χρωόμενοι τῇ

§ 5. εἰσθυίᾳ τοῦ δήμου πρῶτητι)· τούτων δὲ [τῶν φιλοτυράννων] (=ὄν) ἄρχηγός καὶ προστάτης ἦτο ὁ Ἴππαρχος. Ἀμέσως δὲ

κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπὶ [ἐπωνύμου] ἄρχοντος Τελεσίνου [ἦτοι τῷ 487 π.Χ.] ἐξέλεξαν διὰ τοῦ συστήματος τῶν κινάμων τοὺς ἐνεία ἄρχοντας κατὰ φυλὰς ἐκ τῶν προεκλεγέντων πεντακοσίων ὑπὸ τῶν δημοτῶν, τότε διὰ πρώτην φοράν μετὰ τὴν τυραννίαν **οἱ δὲ πρότεροι** (ἦτοι οἱ ἀπὸ τοῦ 511—488 π. Χ.) [ἄρχοντες] πάντες ἐξελέγοντο ἀπ' εὐθείας [ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου]. Καὶ δι' ὄστράκων ἐξωρίσθη ὁ Μεγακλῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰπποκράτους § 6. ἐκ τοῦ δήμου τῆς Ἀλωπεκῆς. Ἐπὶ τρία μὲν λοιπὸν ἔτη ἐξώριζον [οὔτω] δι' ὄστράκων τοὺς φίλους τῶν τυράννων, ἕνεκα τῶν ὁποίων [καί] ἐτέθη ὁ νόμος, μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος καὶ ἐκ τῶν ἄλλων [τῶν μὴ φίλων τῶν τυράννων δημαγωγῶν], ἔαν τις ἐφαίνετο ὅτι εἶναι **ἰσχυρότερος [τοῦ δέοντος κατὰ τὴν πολιτικὴν δύναμιν]** (=μείζων), **ἐξώριζον** (=μεθίσταντο). Καὶ πρῶτος ἐξωρίσθη **ἐκ τῶν οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τοὺς τυράννους ἐχόντων** (=τῶν ἀπωθεν τῆς τυραννίδος) ὁ Ζάνθιππος ὁ § 7. υἱὸς τοῦ Ἀρίφρονος καὶ πατήρ τοῦ Περικλέους. Κατὰ δὲ τὸ τρίτον ἔτος μετὰ ταῦτα, ὅτε [ἐπωνυμος] ἄρχων ἦτο ὁ Νικόδημος ὡς ἀνεκαλίφθησαν τὰ μεταλλεῖα, τὰ ἐν Μαρωεῖα [τοῦ Λαυρείου] καὶ ὑπῆρξε περίσσευμα εἰς τὴν πόλιν ἑκατὸν τάλαντα ἐκ **τῶν μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν** (=ἐκ τῶν ἔργων), ἐνῶπιτες συνεβούλευον νὰ διανείμωσιν εἰς τὸν δῆμον τὰ [πλεονάζοντα] χρήματα, ὁ Θεμιστοκλῆς ἠμπόδισεν [τοῦτο] χωρὶς νὰ λέγῃ εἰς τί θὰ μεταχειρισθῇ τὰ χρήματα, ἀλλὰ προτρέπων νὰ δοθῶσι ταῦτα ὡς δάνειον εἰς τοὺς πλουσιωτάτους ἐκ τῶν ἑκατὸν Ἀθηναίων ἀνὰ ἕν τάλαντον εἰς ἕνα ἄστυ, ἔπειτα ἔαν μὲν εἶναι ἀρεστός **διτρόςπος τῆς διαθέσεως τῶν χρημάτων** (=τὸ ἀνάλωμα) ἢ δαπάνηνα εἶναι εἰς βάρος τῆς πόλεως, ἄλλως **νὰ λάβωσιν** ὀπίσω (=χομίσασθαι) τὰ χρήματα παρὰ τῶν δανεισθέντων, Λαβὼν δὲ τὰ χρήματα ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους ἐναυπήγησεν ἑκατὸν πλοῖα, ἕκαστου ἐκ τῶν ἑκατὸν [δανεισθέντων] ναυπηγούντος μίαν [ναῦν], διὰ τῶν ὁποίων ἐναυμάχησαν ἐν Σαλαμῖνι κατὰ τῶν βαρβάρων· ἐξωστρακίσθη δὲ κατὰ ταύτας τὰς περιστάσεις [ἦτοι τῷ 484-3 π.Χ.] § 8. ὁ Ἀριστείδης ὁ υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου. Κατὰ τὸ τρίτον δὲ ἔτος, ὅτε ἦτο ἄρχων [ἐπωνυμος] ὁ Ὑψιχίδης, ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα τῶν πάντων τῶν ἐξωστρακισμένων ἕνεκα τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ξέρξου καὶ ὤρισαν εἰς τὸ ἐξῆς οἱ ἐξωστρακιζόμενοι νὰ κατοικῶσι πέραν [τῶν ἀκρωτηρίων] Γεραιστοῦ καὶ τοῦ Σκυλλαίου ἢ **διὰ παντός** (:ἰσοβίως=καθάπαξ) **νὰ εἶναι** (:νὰ κηρύττωνται) **ἐστερημένοι τῶν πολιτικῶν τῶν δικαιωμάτων** (=ἀτίμους).

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
 “Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ,
 ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ

(π. γυμνασιάρχου)

ΟΔΟΣ ΦΙΛΟΘΕΑΣ & ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

(Παρά τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκδοθεῖσαι πωλοῦνται ἐν τῷ οἴκῳ ἡμῶν αἱ κάτωθεν
 σχολικαὶ μεταφράσεις

ΡΩΣΣΗ Θ.	ΙΩΑΝ.	1) Λυσίου λόγων	Δρ. 4.—
»	»	2) Ἀριστοτέλους Πολιτείας	» 5.—
»	»	Ἀθηναίων	» 5.—
»	»	3) Ὅμηρου Ὀδυσσεΐας Α, Ζ.	» 4.—
»	»	4) Ὅμηρου Ὀδυσσεΐας Ι	» 5.—
»	»	5) Δημοσθένους Ὀλυμπιακῶν	» 5.—
»	»	6) Κορνηλίου Νέπωτος	» 5.—
»	»	7) Καίσαρος de bello civili	» 4.—
»	»	8) Θουκυδίδου βιβλίον Α' ἰστ.	» 4.—
»	»	9) » Β' »	» 4.—
»	»	10) Ὅμηρου Ἰλιάδος Α'	» 4.—
»	»	11) » Ζ'	» 4.—
»	»	12) Δημηγοριῶν Θουκυδίδου	» 5.—
»	»	13) Λυρικῆς Ἀνθολογίας ἀρ- χαιῶν Ἑλλήνων ποιητῶν	» 5.—
»	»	14) Δημοσθένους Α' Φιλίπ- πικοῦ καὶ περὶ εἰρήνης	» 5.—
»	»	15) Πλάτωνος Κρίτωνος	» 4.—
»	»	16) Ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους	» 4.—
»	»	17) Εἰδυλλίων Θεοκρίτου	» 4.—
»	»	18) Σοφοκλέους Ἀντιγόνης	» 6.50
»	»	19) Οἰδίποδος Τυράννου	» 6.50
»	»	20) Ὅμηρου Ἰλιάδος Ο—Π	» 5.—

Τιμᾶται Δρ. 5.